

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก : ถอดบทเรียนการปฏิบัติ

โรงเรียนพระราชานุวัตรบำเพ็ญ
กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
พุทธศักราช 2564

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก : ถอดบทเรียนการปฏิบัติของ
โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

พุทธศักราช 2564

เปี่ยมหัวใจแห่งงานการศึกษา
เมื่อเริ่มแรกแทรกเสริมเติมที่มี
เมื่อกายเคลื่อนก็พาปัญญาเคลื่อน
เสริมสังคมด้วยนิยามของความรัก
คือ...รอยทางที่ก้าวก่อนักต่อสู้
ประชากรราษฎร์บำเพ็ญ เห็นเนืองงาน

ครูเริ่มคิดค้นคว้าทำหน้าที่
เรื่องราวที่ฝ่าฟันมามีค่านัก
อารมณ์เหมือนเครื่องจรุงปรุงประจักษ์
จนแน่นหนักงานครูผู้เชี่ยวชาญ
คือ...การเรียนรู้เชิงรุกสนุกสนาน
ดอกไม้บานแล้วในหัวใจ .. “ครู”

ธีรศักดิ์ จิระตราชู ร้อยกรอง

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา 3 ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรม และค่านิยมร่วม ผ่านการดำเนินโครงการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังว่าสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จะได้ตัวอย่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการ นำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองต่อไป โดยในส่วนของงานวิชาการ: การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงได้มีการถอดบทเรียนเรื่อง นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยถ่ายทอดตัวอย่างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากโรงเรียน จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย 1) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 2) โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ กรุงเทพมหานคร 3) โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร และ 4) โรงเรียนสุจิตปูลิ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจุดหมายสำคัญเพื่อประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลการทำงานการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน 4 โรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งสังกัด บริบทการทำงาน ลักษณะครูและบุคลากร ตลอดจนจุดเน้นของโรงเรียนและแนวทางการบริหารจัดการ เพื่อให้ได้องค์ความรู้เพื่อนำไปจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของสถานศึกษาที่เป็นต้นแบบ เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาชาติในเชิงลึกตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ต่อไป

คณะทำงานถอดบทเรียนฯ ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานครั้งนี้ รวมถึงขอขอบพระคุณในความร่วมมืออันดียิ่งของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ นางสาวพัสมนต์ รามสูต ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ รวมถึงคณะครูของโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญทุกท่าน ที่ได้ร่วมเรียนรู้และพัฒนาางานร่วมกันและสนับสนุนข้อมูลในการถอดบทเรียนจนการดำเนินการครั้งนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

คณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	ก
สารบัญ	ข
ส่วนที่ 1 ส่วนนำ.....	1
มุมมอง/แนวคิดผู้บริหาร	1
ภาพรวมการดำเนินงาน	2
บริบทของโรงเรียน.....	5
ส่วน 2 หลักการพื้นฐานและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	7
ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	7
ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงรุก	14
แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ	15
แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ.....	17
แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะ	18
แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผสานตัวบ่งชี้	19
แนวทางที่ 5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ.....	21
แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน.....	22
แนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน.....	23
แนวทางที่ 8 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียน ทั้งโรงเรียน โดยใช้ ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Whole - School Learning)	24
ส่วน 3 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	26
1. แนวทางในการทำงานของครู.....	26
2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก.....	33
3. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน.....	43
ส่วน 4 การบริหารจัดการที่นำมาสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	45
ส่วนที่ 5 แนวคิด/เส้นทางการดำเนินงานในอนาคต.....	49
บทสรุปการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกในแบบของโรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญ	50
รายการอ้างอิง.....	521
ภาคผนวก ก.....	52
ภาคผนวก ข.....	54

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

มุมมอง/แนวคิดผู้บริหาร

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาต่อเนื่องและก้าวกระโดด ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งเจตคติ พฤติกรรม และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน เราพบว่า การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนรูปแบบเดิมๆ ไม่ตอบโจทย์ผู้เรียนยุคใหม่อีกต่อไป เห็นได้ชัดจากปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมทั้งประเทศ ทั้งทักษะทางวิชาการ ทักษะทางวิชาชีพ และทักษะชีวิต ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในการเรียนกับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ และในทางกลับกันคือ พบว่า เนื้อหาความรู้ที่เรียนในห้องเรียนบางครั้งไม่เกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน โดยอาจเป็นเรื่องไกลตัว ไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เด็กจดจำได้ แต่ไม่ได้ลงมือฝึกฝนปฏิบัติในสถานการณ์ที่แตกต่างจากในห้องเรียนได้ สิ่งร้ายภายนอกสามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้มากกว่า ผู้เรียนบางส่วนจึงเกิดความเบื่อหน่าย ไม่เห็นประโยชน์ของการเรียน การเรียนรู้ในห้องเรียนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในตัวผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันได้อย่างแท้จริง หลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นเครื่องมือที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าว และสามารถวางเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีความรู้ (Knowledge) อะไรบ้าง มีทักษะ (Skill) ต้องสามารถทำอะไรได้และมีคุณลักษณะ (Attributes) อย่างไร

หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา เป็นการปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยยึดความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก การออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียน ควรปฏิบัติได้ เพื่อประกันว่าผู้ที่ จบการศึกษาระดับหนึ่งๆ จะมีทักษะและความสามารถในการด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้มุ่งเรื่องความรู้หรือเนื้อหาวิชาที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามช่วงเวลา แต่จะมุ่งพัฒนาในด้านทักษะความสามารถ เจตคติและค่านิยม ที่จะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และอนาคตของผู้เรียนในอนาคต หลักสูตรฐานสมรรถนะมีโครงสร้างให้เห็นถึงเกณฑ์ความสามารถในด้านต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละระดับการศึกษา และในแต่ละระดับชั้น ทักษะและความสามารถจะถูกกำหนดให้มี ความต่อเนื่องกัน โดยใช้ทักษะและความสามารถที่มีในแต่ละระดับเป็นฐาน สำหรับเพิ่มพูนทักษะและความสามารถในระดับต่อไป

นางสาวพัสมนต์ รามสูต

ผู้อำนวยการสถานศึกษา

ครูผู้สอนไม่ได้สอนนักเรียนให้ต้องมีความรู้เพียงอย่างเดียว ครูผู้สอนออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน เป็นการสอนในรูปแบบ Active learning ลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมในสถานการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง ทำให้ความรู้อยู่อย่างยั่งยืน ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจความสามารถของตนเอง พัฒนาศักยภาพของตนเองได้มากกว่า บรรยากาศและแนวคิดในการเรียนเชิงบวก (Positive Thinking) ผู้เรียนทุกคนร่วมเรียนรู้อย่างมีความสุข ไม่มีผู้เรียนหลังห้องที่ถูกกลืน เป็นการเรียนรู้โดยได้กระบวนการกลุ่ม ที่ผู้เรียนทุกคนมีบทบาทของตนเอง สามารถแสดงออก ผู้เรียนเปิดรับ และพร้อมพัฒนาตนเองทุกด้าน ทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จ เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน ไม่วิตกกังวลกับการวัดและประเมินผล ที่เน้นเนื้อหาวิชาเปลี่ยนเป็นการประเมินที่สมรรถนะที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ ไม่เน้นคะแนนสอบ ผู้เรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องส่งชิ้นงานเหมือนกันตามที่ครูสั่ง แต่สามารถคิดสร้างสรรค์ ผลงานตามศักยภาพ ความถนัด ความสนใจ

จากความต้องการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถเชิงสมรรถนะ เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะ จึงเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางการศึกษาผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา

ภาพรวมการดำเนินงาน

โรงเรียนประชากรราษฎร์บำเพ็ญ สำนักงานเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้ง และเป็นผู้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายพัฒนาให้เด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะในการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมทักษะอาชีพ การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน STEM Education การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ O-NET และการพัฒนาครู เป็นต้น

นอกจากนี้ โรงเรียนประชากรราษฎร์บำเพ็ญยังมุ่งเน้นจัดการศึกษา ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม มีงานทำ – มีอาชีพ เป็นพลเมือง และกำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้ประกอบการในอนาคต โดยใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน และพัฒนาประเทศชาติได้

โรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญ ได้นำนโยบายมาสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ครูผู้สอนกำหนด หรือสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิด ลงมือปฏิบัติกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมตามโครงการที่สำคัญต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยโครงการสำคัญที่ส่งเสริมสมรรถนะ ทักษะชีวิต และทักษะอาชีพของผู้เรียน คือโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานโครงการเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2550

ปัจจุบัน ทางโรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญ ได้ดำเนินงานตามโครงการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการเกษตรเพื่อการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ
2. กิจกรรมเคลื่อนไหวมันใจ ร่างกายแข็งแรง
3. กิจกรรมโภชนาการดี ชีวีมีสุข
4. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

นอกจากนี้ โรงเรียนได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการตามเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ เช่น โครงการพัฒนาการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการโรงเรียนประชารัฐร่ำบำเพ็ญแก้ปัญหาการอ่าน โครงการสอนภาษาต่างประเทศ โครงการอัจฉริยะขั้นเทพ โครงการเพิ่มศักยภาพเพื่อยกระดับสัมฤทธิ์ในโรงเรียน อีกทั้งยังมีโครงการตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกหลายโครงการ เช่น โครงการสอนภาษาต่างประเทศ โครงการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

โรงเรียนประชารัฐร่ำบำเพ็ญ ยังเป็นโรงเรียนนำร่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และได้เข้าร่วมโครงการวิจัยผลการทดลองใช้กรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา โดยผู้บริหรมุ่งพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม ในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เรียนรู้เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ครูผู้สอนได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อส่งเสริมสมรรถนะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพทางวิชาการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด มีความสามารถด้านการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย มีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

บริบทของโรงเรียน

โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่เลขที่ 500 ซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ 24 ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310 บนพื้นที่เนื้อที่ 11 ไร่ 2 งาน 56 ตารางวา เดิมเป็นป่าและทุ่งนา ไม่มีถนน กรุงเทพมหานครได้มาซื้อที่ดินและจัดสรรเพื่อสร้างโรงเรียน เริ่มมีการจัดการเรียนการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2522 ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระหว่างสร้างอาคารเรียนได้ไปอาศัยอาคารของโรงเรียนสามเสนนอกเป็นสถานที่เรียนชั่วคราว โดยมีนายประสพ บุญยะโรจน์ ศึกษาธิการเขตห้วยขวาง ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูใหญ่อีกตำแหน่งหนึ่ง ในสมัยนายสุนทร ณ สงขลา ดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขตห้วยขวาง เมื่ออาคารเรียนสร้างเสร็จจึงได้ย้ายกลับมาเรียนที่โรงเรียน เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2522 อาคารเรียนเปิดเป็นตึก 4 ชั้น ชั้นล่างโล่ง ชั้นบนมี 15 ห้องเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนเปิดรับนักเรียนตั้งแต่เปิดสอนระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,756 คน มีจำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 106 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ข้าราชการครู จำนวน 83 คน บุคลากรอื่น จำนวน 18 คน มีอาคารเรียนจำนวน 4 หลัง มีห้องเรียนจำนวน 51 ห้องเรียน และมีห้องประกอบต่างๆ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องขนมอบ ห้องสมุด เป็นต้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับนักเรียน ได้แก่ สระว่ายน้ำ พื้นที่สนามรอบอาคาร พื้นที่สนามเด็กเล่น รวมทั้งได้พัฒนาพื้นที่แปลงเกษตรสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนอีกด้วย นอกจากนี้โรงเรียนได้นำนักเรียนไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ห้วยขวาง กระทรวงวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก วัดอุทัยธาราม

ตำแหน่งที่ตั้งของโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญอยู่ในบริเวณชุมชนสังคมเมืองระดับใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น อาชีพของชุมชน ประกอบด้วย อาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ นักร้องและนักแสดง สถานภาพนักเรียนมาจากพื้นฐานครอบครัวระดับปานกลางและมีรายได้ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ผู้ปกครองเป็นลูกจ้างแรงงาน โรงเรียนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาอังกฤษ ด้านภาษาจีน กลาง ด้านหัตถกรรม งานประดิษฐ์ การทำขนมอบ อาหารและโภชนาการ ด้านเกษตรกรรม ด้านนวดแผนไทย เป็นต้น

โรงเรียนพระราชานุเคราะห์บำเพ็ญมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของโรงเรียน โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค รวมทั้งวิเคราะห์แผนงานอื่นๆ ได้แก่ นโยบาย กรอบยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร นำสู่การหาข้อสรุปร่วมกันในการจัดทำ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของโรงเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น ชุมชน และนโยบายของกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียด

วิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีศักยภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาสู่สากล มีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย
ก้าวไกลทันเทคโนโลยี

อัตลักษณ์ แต่งกายดี มีมารยาท

เอกลักษณ์ สภาพแวดล้อมดี กิจกรรมเด่น

พันธกิจ

1. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสู่มาตรฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
2. พัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระราชานุเคราะห์สู่ความเป็นมืออาชีพ
3. พัฒนามาตรฐานการศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา
4. ประสานความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษา
5. ส่งเสริมการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน
6. บริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
2. ครูมีศักยภาพจัดการเรียนการสอนอย่างมืออาชีพ
3. สถานศึกษามีมาตรฐานการศึกษา และระบบประกันคุณภาพการศึกษา
4. สถานศึกษาประสานความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษา
5. ครูใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน
6. สถานศึกษาบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ส่วน 2 หลักการพื้นฐานและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวคิดสำคัญที่เป็นจุดเน้นในการพัฒนานักเรียน โดยเป็นแนวคิดหรือมโนทัศน์สำคัญเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน ที่อธิบายว่านักเรียนมิได้เป็นผู้รับความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อื่นถ่ายทอดมาให้เท่านั้น แต่นักเรียนจะต้องเป็นฝ่ายรุก คือ มีความตื่นตัวที่จะศึกษา จัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูล หรือความรู้ต่างๆ ให้แก่ตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้

สาระในเอกสารฉบับนี้ได้นำเสนอข้อมูลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอ แนวคิด แนวทาง และกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างตื่นตัว และเรียนรู้อย่างมีความหมาย

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงรุก

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับ แนวคิด แนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างสมรรถนะให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะ **ต่อยอดจากแนวคิด แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก** เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะต่าง ๆ

ส่วนที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ลักษณะสำคัญ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะสำคัญคือเป็นการเรียนรู้ของนักเรียนที่นักเรียนเป็นฝ่ายรุก นักเรียนเป็นผู้ใช้เวลาในการเรียนรู้ เป็นส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่

นักเรียนมีบทบาทมากกว่าผู้สอน โดยนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ เป็นส่วนใหญ่ และเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความตื่นตัวในการจัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูลหรือความรู้ต่างๆ ให้แก่ตนเองเพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ได้

ในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนนั้นอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่ตื่นตัว (Active Learning) ทั้ง 4 ด้าน คือ การตื่นตัวทางกาย (Physically Active) การตื่นตัวทางสติปัญญา (Intellectually Active)

การตื่นตัวทางสังคม (Socially Active) และการตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotionally Active) โดยความตื่นตัว แต่ละด้านมีลักษณะดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางกาย (Physically Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางร่างกายในรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ สามารถคงความสนใจของนักเรียน ช่วยให้ร่างกายและ ประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี ซึ่งมีความสำคัญสำหรับนักเรียนในระดับปฐมวัย และ ประถมศึกษาตอนต้น

2. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (Intellectually Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางสติปัญญาหรือสมอง ฝึกการใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ การคิดในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ประเด็นท้าทาย ประเด็นที่มีความหมายต่อตนเอง จะทำให้นักเรียนมีความผูกพันในการคิด และการกระทำ (engagement) ในเรื่อง ที่เรียน และการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสังคม (Socially Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางสังคม หรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของนักเรียนให้กว้างขึ้น เรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ถ้านักเรียนได้มีโอกาสนำเสนอความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ได้รับข้อมูลย้อนกลับ ได้ตรวจสอบความคิดของตนเอง ขยายความคิด และเรียนรู้จากผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนมีความตื่นตัว รับรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น

4. กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotionally Active)

เป็นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เคลื่อนไหวหรือตื่นตัวทางอารมณ์ หรือความรู้สึก การเกิดความรู้สึกของนักเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดควรกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนในทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในเรื่องที่เรียนกระทบต่อความรู้สึกของนักเรียน มีความหมายต่อนักเรียน และจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนด้วย

กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันและส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (active learning) ทั้ง 4 ด้าน จะช่วยนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลให้เกิด การเรียนรู้ที่แท้จริง ต่างจากการเรียนรู้เชิงรับ (passive learning) นักเรียนเป็นผู้รับที่ไม่มีบทบาท หรือมีบทบาทน้อยในการสร้างความเข้าใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ทำให้ความตื่นตัวที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจ น้อยลง ส่งผลให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ

กลยุทธ์(Strategies)ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ทั้งทางร่างกาย (Physically Active) การคิดและสติปัญญา (Intellectually Active) อารมณ์ และจิตใจ (Emotionally Active) และทางสังคม (Socially Active) จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกิดดีขึ้น

ศาสตร์ทางการสอนมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งมีรูปแบบการเรียนการสอน (Instructional Models) วิธีสอน(Teaching Methods) และเทคนิคการสอน (Teaching Techniques) อีกหลากหลายรูปแบบที่สามารถนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการสอนได้อย่างดี ครูจึงต้องศึกษา เลือกรูปแบบให้เหมาะสม ตรงตามความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง เพื่อให้เป็นแนวทางกว้างๆ สำหรับครูในการเลือกกลยุทธ์ที่ช่วยกระตุ้นและส่งเสริมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการเรียนรู้เชิงรุก ดังตัวอย่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสติปัญญา (Intellectually Active Learning) ให้นักเรียนเรียนรู้อย่างตื่นตัวโดยได้เคลื่อนไหวทางสมองหรือสติปัญญา (Intellectually Active) คือการคิด นักเรียนจะตื่นตัวถ้าได้ใช้ความคิด การคิดเป็น เครื่องมือในการทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ การคิดในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ประเด็น ทำทาย ประเด็นที่มีความหมายต่อตนเอง จะทำให้นักเรียนมีความผูกพันในการคิดและการกระทำ ตัวอย่าง กลยุทธ์การจัดการเรียน การรู้เชิงรุกด้านสติปัญญามีดังนี้

- 1.1 การใช้คำถามกระตุ้นการคิด (Questioning)
- 1.2 การให้นักเรียนใช้กระบวนการสืบสอบ (Inquiry) หาคำตอบ
- 1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้คำตอบหรือข้อสรุปในเรื่องต่าง ๆ และนำเสนอต่อกลุ่ม
- 1.4 การสังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอต่อกลุ่มด้วยสื่อและเทคโนโลยี
- 1.5 การให้นักเรียนทำโครงการ/โครงการที่สนใจ
- 1.6 การแก้โจทย์ปัญหาทั้งโจทย์ที่ครูเตรียมมา โจทย์ที่นักเรียนตั้งขึ้น โจทย์ที่มาจากชีวิตประจำวัน รวมทั้งโจทย์ที่มาจากสังคม และโลก
- 1.7 การให้นักเรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 1.8 การใช้เทคนิคแบบต่าง ๆ เช่น เทคนิคหมวก 6 ใบ ของเดอบอนโน (De Bono) เทคนิคการใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizers), Sandwich Technique, Think-Pair-Share ฯลฯ
- 1.9 การใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่น วิธีสอนแบบอุปนัย (Inductive Method) กรณีศึกษา บทบาทสมมุติ การทัศนศึกษา ฯลฯ
- 1.10 การใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้แบบโครงการ(Project-Based Learning) การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (Problem-Based Learning) การเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์ (Situation-Based Learning) การเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ (Phenomenal – Based Learning) ฯลฯ
- 1.11 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เช่น Concept Attainment Model Synectic Model, Inductive Thinking Model, CIPPA Model, G PAS Model ฯลฯ

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านสังคม(Socially Active Learning) ให้นักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ได้เคลื่อนไหวทางสังคม (Socially Active) มีโอกาสนำเสนอความคิดของตนเองต่อผู้อื่น รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับข้อมูลย้อนกลับ ตรวจสอบความคิด ขยายความคิดของตนเอง และพัฒนาผลงานให้ดีขึ้น เป็นการได้เรียนรู้จากผู้อื่น กระบวนการต่าง ๆ นี้จะช่วยให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้ สามารถรับรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ดี กลยุทธ์การจัดการเรียนการรู้เชิงรุกด้านสังคมมีดังนี้

2.1 การให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้นำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับข้อมูลย้อนกลับและพัฒนาผลงาน โดยใช้วิธีการสอนต่าง ๆ เช่น การจัดการอภิปรายกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม การใช้บทบาทสมมุติผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำกลุ่ม ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การไต่สวนที่ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง เกม เป็นต้น

2.2 การใช้เทคนิคการจัดการกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Techniques) เช่น เทคนิค Think-Pair-Share, เทคนิค Jigsaw, เทคนิค Fishbowl, เทคนิค Circular Response, เทคนิค Brainstorm เป็นต้น

2.3 การใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Model) รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Model) รูปแบบการเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning Model) เป็นต้น

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านอารมณ์ (Emotionally Active Learning) ให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางอารมณ์ ความรู้สึกและจิตใจ (Emotionally Active) กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียนควรกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของนักเรียนในทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่จะเรียน เนื่องจากกิจกรรมใดกระทบต่อความรู้สึกของนักเรียน กิจกรรมนั้นมักมีความหมายต่อนักเรียนและจะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนด้วย กลยุทธ์การจัดการเรียนการรู้เชิงรุกด้านอารมณ์ มีดังนี้

3.1 การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกที่แท้จริงโดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและปลอดภัย

3.2 การแสดงความไว้วางใจในตัวนักเรียน และยอมรับในตัวนักเรียน ไม่ตัดสินนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น

3.3 การรับฟังนักเรียนอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) ฟังให้เข้าใจความคิด ความรู้สึก ความต้องการของนักเรียนและยอมรับความรู้สึกของนักเรียน

3.4 การพัฒนาความตระหนักรู้ในอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อกัน

3.5 การส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับประสบการณ์และสร้างความเข้าใจต่อยอดเพื่อการปฏิบัติตนที่ดี เหมาะสมกว่าเดิม

3.6 ใช้วิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนเปิดเผยสะท้อนหรือแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การแสดง เกมต่าง ๆ เป็นต้น

3.7 ใช้รูปแบบการสอนที่เอื้อให้นักเรียนเกิดอารมณ์ ความรู้สึกไปในทางที่พึงประสงค์ เช่น

การเรียนการสอนด้านจิตพิสัย (Instructional Model Based on Affective Domain) กระบวนการกระจ่าง
ค่านิยม (Value Clarification) กระบวนการกัลยาณมิตร กระบวนการสอนค่านิยมและจริยธรรม กระบวนการ
แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองโดยใช้ระบบคู่สัญญา เป็นต้น

4. การจัดการเรียนการสอนเชิงรุกด้านร่างกาย (Physically Active Learning) ให้นักเรียน
เรียนรู้อย่างตื่นตัวโดยการเคลื่อนไหวทางร่างกายอย่างเหมาะสมตามวัยและความสนใจของนักเรียน จะช่วยให้
ประสาท การรับรู้ของนักเรียนมีความตื่นตัว สามารถรับข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี
และรวดเร็ว ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมควรมีรูปแบบหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ และคง
ความสนใจของ นักเรียนไว้ได้ ซึ่งการตื่นตัวทางร่างกายมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับนักเรียนในระดับ
ปฐมวัยและประถมศึกษา ตอนต้น กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านร่างกาย มีดังนี้

4.1 จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม)
อย่างสมดุลตามความเหมาะสมกับวัยและความสนใจ

1) สำหรับเด็กเล็ก อาจจะเริ่มต้นด้วยการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ เช่นการร้อง
เพลง และเต้นประกอบเพลง ต่อไปเรียนรู้ตามบทเรียน สลับด้วยการให้ออกไปเล่นและกลับมาทำงานที่ได้รับ
มอบหมาย แล้วจึงปล่อยให้ไปเล่นเกมกับเพื่อนๆ

2) สำหรับนักเรียนในวันที่สูงขึ้น มีสมาธิมากขึ้น จะใช้เวลาในกิจกรรมการเรียนรู้ได้นาน
ขึ้น หรือหากเรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่นักเรียนสนใจจะมีสมาธิจดจ่อกับเรื่องที่เรียนได้นานขึ้นและมากขึ้น

4.2 จัดกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้

4.3 กิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ได้แก่การออกแรง การออกกำลังกายตั้งแต่เหนื่อยไป
หามากเช่นการร้องเพลงและเต้นตามจังหวะ การออกกำลังกายโดยใช้ท่าต่างๆ จนถึงการทำงานที่ต้องออกแรง
มาก เช่นการยกโต๊ะ เก้าอี้ กิจกรรมที่มีการลงมือทำ/ปฏิบัติที่มีความเหมาะสมจะทำให้ร่างกายมีความตื่นตัว
อย่างต่อเนื่อง

4.4 กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีความเหมาะสมกับนักเรียนที่อยู่ในวัยที่สูงขึ้น ซึ่งมีสมาธิ
มากขึ้น ทำงานที่มีความละเอียดได้มากขึ้น

ลักษณะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว

เมื่อพิจารณาการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวจะมีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับจุดเน้นในการนำ
กลยุทธ์การเรียนรู้มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ในส่วนนี้จะนำเสนอลักษณะการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว 4 ลักษณะโดยใช้สีและ
ตัวอักษรย่อแทนการตื่นตัว 4 ลักษณะคือ

(1) สีแดง และอักษรย่อ E แทนการตื่นตัวทางอารมณ์ หรือ Emotionally Active ซึ่งจะต้องสร้างขึ้น
ร่วมกับความตื่นตัวด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน

(2) สีเหลือง และอักษรย่อ P แทนการตื่นตัวทางร่างกาย หรือ Physically Active

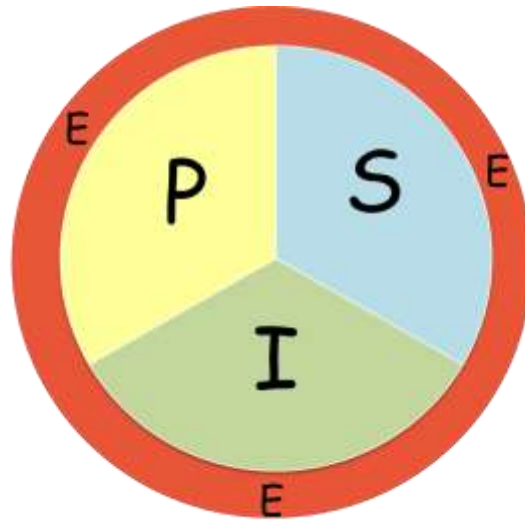
(3) สีเขียว และอักษรย่อ I แทนการตื่นตัวทางสติปัญญา หรือ Intellectual Active และ

(4) สีฟ้าและอักษรย่อ S แทนการตื่นตัวทางสังคม หรือ Socially Active

การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว 4 ลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบสมดุลทั้ง 4 ด้าน

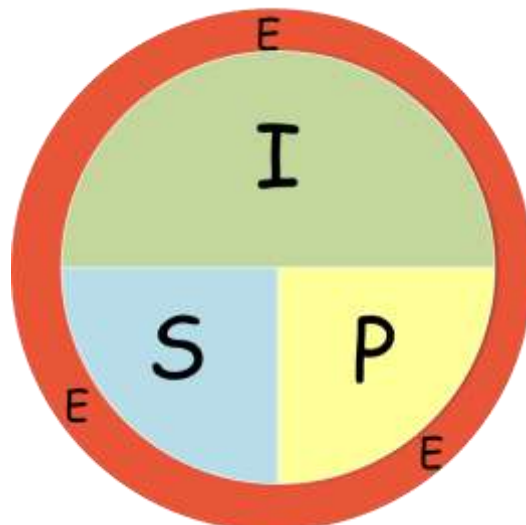
การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบสมดุลทั้ง 4 ด้านเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา และ สังคม อย่างสมดุล โดยในการพัฒนานักเรียนในแต่ละด้านนั้นมุ่งเน้นการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ร่วมด้วย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบสมดุลทั้ง 4 ด้าน

2. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสติปัญญา

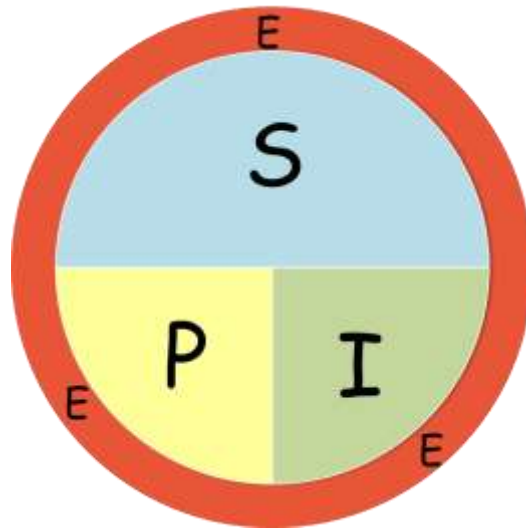
การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสติปัญญานี้ ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการพัฒนาสติปัญญา การคิดของนักเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ นักเรียนจึงใช้เวลา และเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา และการคิด มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทางร่างกาย และ สังคม โดยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ในการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสติปัญญา

3. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสังคม

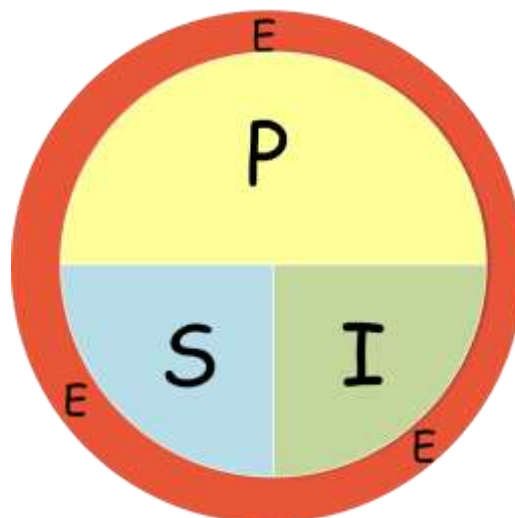
การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสังคมนี้ ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นทีมมากกว่าด้านอื่นๆ นักเรียนจึงใช้เวลาและเรียนรู้จากกันและกัน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทางร่างกาย และ สติปัญญา โดยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ในการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านสังคม

4. การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านร่างกาย

การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านร่างกายนี้ ผู้ออกแบบให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ทั้งกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ตลอดจนการใช้ร่างกายในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทางสังคม และ สติปัญญา โดยยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตื่นตัวทางอารมณ์ในการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การเรียนรู้อย่างตื่นตัวแบบเน้นทางด้านร่างกาย

ในการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่าง
ตื่นตัวโดยเน้นหนักที่วิธีการสอนหรือกิจกรรมที่มีความตื่นตัวในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษนั้น สิ่งที่มีผู้ออกแบบ
ต้องคำนึงถึงคือลักษณะธรรมชาติวิชา ธรรมชาติของศาสตร์ เช่น วิชาทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มี
ธรรมชาติวิชาที่เอื้อในการออกแบบการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการ
เรียนรู้อย่างตื่นตัวที่เน้นหนักด้านสติปัญญา ส่วนวิชาทางพลศึกษาจะมีธรรมชาติวิชาจะเอื้อต่อการออกแบบการ
เรียนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างตื่นตัวที่เน้นหนักด้านร่างกาย
เป็นต้น ซึ่งผู้ที่มีออกแบบกิจกรรมสามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดความตื่นตัวด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นด้วย

ส่วนที่ 2 การจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงรุก

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกเป็นการนำแนวคิด แนวทาง และกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิง
รุกมาต่อยอด โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนสามารถทำได้ (Able to Do) โดยการผสมผสานความรู้ ทักษะ และ
คุณลักษณะที่จำเป็นมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน แก้ปัญหาต่าง ๆ จนเกิดความสำเร็จ ซึ่งนักเรียน
จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะนั้น รวมไปถึงได้รับ
การฝึกฝนให้นำไปใช้ในการแก้ปัญหา หรือใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของครู คือ การจัด
ประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งก็ต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
นั่นเอง

การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีลักษณะที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุกอยู่แล้วตามธรรมชาติ การจัดการเรียนรู้
ฐานสมรรถนะเอื้อให้ครูมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เนื่องจากการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเน้นการปฏิบัติ การทำได้
หรือการลงมือทำซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกจะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน ในขณะที่ลงมือปฏิบัติโดย
นักเรียนต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกายในอิริยาบถต่าง ๆ ได้ใช้แรงหนักบ้าง เบาบ้าง ใช้ความคิด มีความรู้สึกที่
ต้องการจะทำหรือสนุกที่จะทำและนักเรียนมีโอกาที่จะปรึกษาหารือ และร่วมมือทำงานกับเพื่อน การ
เรียนรู้เชิงรุกที่ทำให้ นักเรียนมีความตื่นตัวใน 4 ด้าน ย่อมส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกมีแนวคิดสำคัญมาจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผสมผสานกับ
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency – Based Instruction) ซึ่งมีลักษณะ
สำคัญ ดังนี้

1. การเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้นครูมีมาตรฐานสมรรถนะ และจุดประสงค์การเรียนรู้เชิง
สมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้
นักเรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด)

2. ในการออกแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้นจะต้องวิเคราะห์ว่านักเรียนเป็นต้องม
ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอะไร ร จึงจะช่วยให้ทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ ซึ่งเอื้อให้มีการบูรณาการความรู้
ข้ามศาสตร์และลดสาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น นักเรียนต้องได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการทำงาน

รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่งนั้น ให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด

3. ครูมีการเสริมสร้าง A (Attitude/Attribute) สร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำตนเองและกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self-Directed Learning) เนื่องจาก A (Attitude/Attribute) เป็นปัจจัยสำคัญ

4. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (mastery learning) ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

5. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ให้ถึงระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ และเกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery) คือเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดได้จริง

6. ครูจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ได้เผชิญสถานการณ์/ปัญหา/อุปสรรค และได้ฝึกนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประยุกต์จนเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

7. นักเรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันสามารถไปได้เร็ว ช้าตามจังหวะการเรียนรู้ (Self-Pacing) ของตน

8. ครูมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลในการเรียนการสอนประจำวัน

9. นักเรียนต้องสามารถแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป

10. หากนักเรียนยังไม่ผ่านการทดสอบว่า เกิดสมรรถนะที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของนักเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

ในปี พ.ศ. 2564 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “ผลการทดลองใช้กรอบสมรรถนะนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยดังกล่าวพบแนวทางในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกสามารถดำเนินการได้ 8 แนวทาง ซึ่งมีลักษณะ และขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ

การออกแบบการสอนตามแนวทางนี้เป็นการสอนตามปกติที่สอดแทรกสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับบทเรียนนั้นเข้าไปและอาจปรับกิจกรรม หรือคิติดกิจกรรมต่อยอด ซึ่งเหมาะกับครูที่เริ่มนำสมรรถนะมาทดลองใช้บูรณาการเข้าไปในแผนการสอนเดิมที่ตนมีอยู่ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะนั้นยิ่งขึ้น หรือได้สมรรถนะอื่นเพิ่มมากขึ้นช่วยเพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียนให้เข้มข้น และมีความหมายยิ่งขึ้น

การออกแบบการสอนแนวทางนี้เหมาะสมสำหรับครูที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยระบุเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูยังสามารถใช้แผนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการสอนของตนเองที่มีอยู่เดิม เพียงแต่พิจารณาว่ามีสมรรถนะตัวใดที่สอดคล้องกับการสอนของตน เช่น สมรรถนะหลักด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม สมรรถนะหลักด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น แล้วนำสมรรถนะด้านนั้นมาบรรจุไว้ในแผนการจัดการเรียนการสอนของตน การทำเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นให้ครูตระหนักในสมรรถนะนั้น และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดสมรรถนะนั้นในระหว่างเรียนไปพร้อมกับการพัฒนานักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีตามหน่วยการเรียนรู้ปกติของตนมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ

(1) ทบทวนสมรรถนะให้เข้าใจและพร้อมนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรม (สำหรับครูที่เริ่มทำอาจทำเป็นตารางวิเคราะห์และวิเคราะห์ที่ละกิจกรรม เพราะจะช่วยให้อธิบายวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น แต่เมื่อคล่องขึ้น ก็อาจเพียงแค่วิเคราะห์ในใจ หรือเขียนโน้ตสั้นๆกำกับไว้ โดยไม่ต้องระบุอย่างเป็นทางการในแผนการจัดการเรียนการสอนก็ได้)

(2) นำสมรรถนะที่ได้จากการทบทวนในข้อ (1) เทียบกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี จุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนของตนที่ออกแบบไว้แล้ว

(3) เลือกสมรรถนะที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดชั้นปี จุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอนของตนมาระบุไว้ในตอนต้นของแผนการจัดการเรียนการสอนของตน

แนวทางที่ 1 ใช้งานเดิม เสริมสมรรถนะ นี้ เป็นแนวทางที่ออกแบบเพื่อนำมาใช้ในช่วงรอยเชื่อมต่อยังใช้หลักสูตรสถานศึกษาและแผนการเรียนการสอนปัจจุบันของครูตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยครูเริ่มต้นจากการทบทวนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เดิมของตน และเพิ่มความตระหนักให้แก่ตนเองด้วยการเพิ่มสมรรถนะที่สอดคล้อง เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดเข้าไปในแผนของตนเอง ทั้งนี้เมื่อครูเริ่มวิเคราะห์สมรรถนะได้อย่างชำนาญขึ้น จึงไม่จำเป็นต้องระบุการวิเคราะห์กิจกรรมที่ละกิจกรรม แต่สามารถคิดในใจ หรือบันทึกสั้นๆ ก็เพียงพอ

อย่างไรก็ตาม ครูจำนวนมากมักเป็นห่วงเนื้อหาสาระและตัวชี้วัด จนบางครั้งอาจละเลยหรือไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตให้แก่นักเรียน และเมื่อวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนการสอนของตน โดยเทียบกับสมรรถนะหลักต่าง ๆ แล้ว ครูหลายท่านก็จะพบว่า ตนสามารถปรับการเรียนการสอนบางส่วนของตนให้เข้มข้นยิ่งขึ้น และสามารถประเมินสมรรถนะหลักของนักเรียนที่ออกแบบไว้ไปพร้อม ๆ กับตัวชี้วัดชั้นปีที่สอดคล้องกันในระหว่างการจัดการเรียนการสอนและเมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทุก ๆ ด้านไปพร้อมกันอย่างสมดุล นั่นก็คือครูสามารถก้าวเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีความเข้มข้นในการใช้สมรรถนะเป็นฐานตามแนวทางอื่น ๆ ได้ต่อไป

แนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ

การออกแบบการสอนตามแนวทางนี้เป็นการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามปกติที่สอดแทรกสมรรถนะ ซึ่งครูเห็นว่าสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้หรือบทเรียนนั้นเข้าไป มีการวิเคราะห์กิจกรรมในแผนการสอนและเลือกสมรรถนะที่สอดคล้องมาเพิ่มเติม เพื่อเน้นการพัฒนาสมรรถนะที่เกี่ยวข้องให้นักเรียนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนใช้ความรู้ ทักษะได้จริงในสถานการณ์ที่หลากหลาย และพัฒนาคุณสมบัติที่ช่วยให้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น

การสอนแนวทางนี้เป็นการต่อยอดและพัฒนาจากแนวทางที่ 1 กล่าวคือเมื่อครูเริ่มคุ้นเคยกับสมรรถนะมากขึ้นแล้วและต้องการให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากสมรรถนะมากยิ่งขึ้นครูก็สามารถตัดสินใจว่าตนจะนำสมรรถนะบางตัวเข้ามาในบทเรียน โดยปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มกิจกรรมบางกิจกรรมให้สอดคล้องและส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะที่ครูนำมาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนานักเรียนได้มากขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 2 ใช้งานเดิม ต่อเติมสมรรถนะ

(1) วิเคราะห์กิจกรรมแต่ละกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนการสอนว่า มีกิจกรรมใดที่สามารถต่อยอดหรือควรปรับเปลี่ยนเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนยิ่งขึ้น

(2) พิจารณาเลือกสมรรถนะที่น่าจะนำมาใช้ในการเรียนครั้งนี้ (สำหรับครูบางท่าน ชั้นที่1 และชั้นที่2 อาจทำไปพร้อมกัน หรือบางท่านอาจทำชั้นที่2 ก่อน ชั้นที่1 ก็ได้)

(3) ปรับหรือเพิ่มกิจกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเกิดสมรรถนะกับนักเรียน

(4) ปรับหรือเพิ่มวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ปรับเพิ่มใหม่

(5) ปรับหรือเพิ่มการประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

(6) เขียนวัตถุประสงค์เชิงสมรรถนะซึ่งครอบคลุมทั้งเนื้อหาสาระ ทักษะและคุณสมบัติ / เจตคติ ไว้เป็นภาพรวม เหนือวัตถุประสงค์ย่อย ๆ ต่าง ๆ

ขั้นตอนการออกแบบการพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนที่เสนอแนะนี้จะทำจากบนลงล่าง หรือทำย้อนจากล่างขึ้นบนก็ได้ สำหรับครูที่สามารถมองเห็นภาพรวมของวัตถุประสงค์เชิงสมรรถนะได้ตั้งแต่ต้น อาจเริ่มจากวัตถุประสงค์เชิงสมรรถนะ และใช้เป็นแนวทางในการปรับ/เพิ่มวัตถุประสงค์การเรียนรู้ย่อย กิจกรรม และการประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ

ครูควรระวังให้มีความสมดุลระหว่างเนื้อหาสาระ ทักษะ และคุณสมบัติที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน และการฝึกให้เกิดสมรรถนะที่เลือกมา เพื่อให้แน่ใจว่า นักเรียนจะได้ประโยชน์อย่างครบถ้วน ดังนั้นจึงไม่ควรกำหนดสมรรถนะหลายข้อ หรือเพิ่มกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะบางข้อ จนกระทั่งไม่สามารถสอนได้เสร็จทันตามกำหนด ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้ว ครูอาจสอนโดยสอดแทรกสมรรถนะต่างๆ มากมาย อย่างไม่เป็นการกีดขวางการเรียนการสอน แต่เลือกระบุให้เป็นวัตถุประสงค์และประเมินผลเพียงไม่กี่สมรรถนะ เพื่อให้เป็นภาระแก่ครูซึ่งต้องสอนตามเนื้อหาในหลักสูตรจนเกินไป

แนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ

การออกแบบการสอนตามแนวทางนี้เป็นการนำรูปแบบการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ เป็น การสอนตามปกติที่มีการนำรูปแบบการเรียนรู้หรือนวัตกรรมการสอนที่ใช้อยู่เดิม มาวิเคราะห์เชื่อมโยงโดยใช้ สมรรถนะที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนเกิดการ เรียนรู้ตามจุดประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะที่เป็นเป้าหมายการพัฒนานักเรียน

การสอนตามแนวทางที่ 3 นี้ เป็นการสอนที่มีรูปแบบการสอนที่ครูพิจารณาแล้วว่า สามารถพัฒนา สมรรถนะนักเรียนได้ โดยมีการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอน แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานและขั้นตอนการสอนของรูปแบบการสอนกับสมรรถนะที่มุ่งพัฒนา และพิจารณาว่าสามารถปรับ หรือเพิ่มขึ้นตอนย่อย ๆ ในรูปแบบการสอน เพื่อเพิ่มหรือเน้นทักษะสำคัญของสมรรถนะได้อย่างมี ประสิทธิภาพและครอบคลุมเป้าหมาย

รูปแบบการสอนเป็นชุดของความสัมพันธ์ของความรู้ต่าง ๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดย รูปแบบการสอนที่นักการศึกษาพัฒนาขึ้นส่วนใหญ่มีองค์ประกอบสำคัญคือ จุดหมาย แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ หลักในการแสดงออกของครู ระบบสังคมในการเรียน ระบบสนับสนุนรูปแบบ และ ผลที่เกิดกับนักเรียน โดยองค์ประกอบต้องสัมพันธ์กัน ครูผู้ใช้รูปแบบจึงต้องเข้าใจกระจ่างว่ารูปแบบการสอน ต่างๆ ล้วนมีจุดหมายหลักต่างกัน การพัฒนาสมรรถนะนักเรียนให้บรรลุจุดหมายต้องใช้แนวคิดทฤษฎีและมี ขั้นตอนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกัน และทำให้เกิดผลที่นักเรียนได้ตามจุดหมาย อาทิ รูปแบบซิปปา (CIPPA) ใช้ทฤษฎี Constructivism เป็นพื้นฐาน สามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและ นวัตกรรมได้ รูปแบบสะเต็มศึกษามีแนวคิดพื้นฐานให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้หลายวิชา ทักษะหลายด้านใน การเรียนที่เน้นประสบการณ์ มีผลผลิตจากการเรียน ใช้ในชีวิตประจำวันหรือในการทำงานได้ จึงสามารถใช้ รูปแบบนี้พัฒนาทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตนได้นอกจากนี้ครูยังสามารถปรับหรือเพิ่มขึ้นตอนหรือใช้แหล่ง เรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล ทักษะอาชีพและผู้ประกอบการ ทักษะการคิดระดับสูงและนวัตกรรมได้ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 3 ใช้รูปแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาสมรรถนะ

(1) ศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบการสอนต่าง ๆ พิจารณาร่วมกับสมรรถนะที่มุ่งพัฒนาในการทำ ความเข้าใจรูปแบบต้องเข้าใจทั้งขั้นตอนแนวคิดพื้นฐานและหลักในการแสดงออกของครูพิจารณาว่าจะก่อให้เกิด ผลกับนักเรียนเป็นทักษะหรือความสามารถต่าง ๆ ของสมรรถนะที่มุ่งพัฒนา

(2) เมื่อการออกแบบกิจกรรมการสอนอาจมีการปรับหรือเพิ่มขึ้นตอนในการฝึกทักษะหรือ สมรรถนะย่อยที่เน้นการให้นักเรียนแสดงความสามารถออกมาให้เห็นผลจริง เช่น เพิ่มขึ้นตอนการประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์ใหม่หรือในชีวิตจริง

(3) เนื่องจากตามรูปแบบการสอนมีความเป็นระบบแบบแผนสูง ครูจึงต้องมีเตรียมการ ทั้งสื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร คำถามสำคัญที่ครูใช้ รวมทั้งเครื่องมือวัด เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ เป็นไปตามรูปแบบ มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะได้

แนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผลงานตัวบ่งชี้

การออกแบบการสอนแนวทางที่ 4 นี้ เป็นการนำสมรรถนะมาเป็นฐานในการวางแผนออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยการพิจารณาความสอดคล้องของสมรรถนะกับตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันมาใช้ในการออกแบบการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระ ทักษะและเจตคติ ค่านิยมตามที่ตัวชี้วัดกำหนด ไปพร้อมกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นต่อชีวิตของเขา วิธีการนี้เหมาะสำหรับครูที่ได้ทดลองนำสมรรถนะเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนปกติตามแนวทางที่ 1-2 มาระยะหนึ่ง จนมีความมั่นใจมากขึ้น และพร้อมที่จะก้าวออกจากการสอนแบบเดิมๆ ไปสู่การสอนที่เน้นสมรรถนะอย่างเต็มตัว หรือครูที่เห็นประโยชน์ของสมรรถนะและต้องการจะออกแบบแผนการสอนของตน โดยใช้สมรรถนะเป็นตัวนำในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน แต่ขณะเดียวกันก็ครอบคลุมตัวชี้วัดที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้อย่างครบถ้วน

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการสมรรถนะสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ครูต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ฝึกการประยุกต์ใช้ความรู้ ฝึกทักษะ และพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ผ่านการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่างๆอย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐาน ผลงานตัวบ่งชี้

(1) กำหนดสมรรถนะหลักและสมรรถนะฉลาดรู้พื้นฐานที่ต้องการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจากหน่วยการเรียนรู้ หัวเรื่อง ประเด็นปัญหาที่กำหนด และพิจารณาความสอดคล้องของสมรรถนะที่ต้องการกับตัวชี้วัดชั้นปี สารการเรียนรู้ ที่สอดคล้องตามรายวิชาที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้

(2) กำหนดหัวข้อ / หัวเรื่อง จากปัญหา แนวคิด จุดเน้น หรือเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยเริ่มจากแนวคิด ความรู้สำคัญที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้มีประสบการณ์ตรง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสามารถเชื่อมโยงแนวคิดหรือความรู้อื่นๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

(3) ออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์ตรงจากการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เสริมสร้างสมรรถนะ และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยมีขั้นตอนย่อยดังนี้

(3.1) กำหนดหัวข้อ / หัวเรื่อง และแนวคิดสำคัญ และวิเคราะห์ว่าเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระใดในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2- 3กลุ่มสาระก็เป็นได้

ในขั้นต้น หากครูมีภาระการสอนที่แยกแต่ละรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และยังไม่คุ้นเคยกับการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ การเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการภายในรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันอาจง่ายกว่า แต่ถ้าครูมีประสบการณ์การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาแล้วหรือมีภาระงานสอนของตนเองหลายรายวิชา การบูรณาการหลายๆกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าเป็นหัวข้อ/ หัวเรื่องเดียวกัน จะช่วยการเรียนรู้ของนักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลายด้านเป็นองค์

รวมและเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายยิ่งขึ้น การสอนตามเนื้อหาสาระในหัวข้อ/หัวเรื่อง แต่ละรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็จะกลมกลืนกันยิ่งขึ้นด้วย

(3.2) กำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระ ทักษะ เจตคติ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระที่สัมพันธ์กับหัวข้อ / หัวเรื่องที่เลือกมาออกแบบการจัดการเรียนการสอน และควรพิจารณาว่า สมรรถนะหลักใดที่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ ทักษะ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ในขั้นตอนนี้เมื่อเริ่มทำใหม่ ๆ ครูอาจต้องพิจารณากลับไปกลับมาระหว่างตัวชี้วัดขั้นปีตามหลักสูตรกับสมรรถนะหลัก แต่เมื่อชำนาญขึ้นก็จะสามารถคิดทั้งสองเรื่องไปพร้อมกันได้โดยอัตโนมัติ

(3.3) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสมรรถนะที่เลือกมาซึ่งสัมพันธ์กับ ขอบเขตเนื้อหา ทักษะ เจตคติ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดขั้นปีตามรายวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวข้อ / หัวเรื่องที่ กำหนด ครูควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะย่อยที่เลือกมาว่า สมรรถนะนั้น ต้องการให้นักเรียนได้รับประสบการณ์อะไร แล้วจึงเริ่มออกแบบกิจกรรมการสอนโดยนำสมรรถนะมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมและงานที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด

(3.4) กำหนดคำถามสำคัญๆ ที่จะใช้ในการถามนำความคิดและเชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและให้แนวทางแก่นักเรียนในการเรียนรู้แต่ละหัวข้อย่อย โดยครูช่วยอำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้ตั้งเป้าหมายในการหาคำตอบจากบทเรียนนั้น ๆ ด้วยตนเองด้วยวิธีการและสื่อสารสนเทศที่หลากหลาย

นอกจากนี้ เนื่องจากการสอนแบบสมรรถนะเป็นฐาน เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงอย่างหลากหลาย ครูจึงต้องกระตุ้นให้นักเรียนกล้าลอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความรู้และทักษะของตน ในการลงมือปฏิบัติจริงจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนยังไม่คุ้นเคยหรือมั่นใจ โดยรับฟังและพร้อมให้ข้อคิดและคำแนะนำเพิ่มเติม โดยไม่ด่วนตัดสินหรือบอกว่าผิด คิดไม่เป็น จึงเห็นได้ว่า การสอนแบบสมรรถนะเป็นฐาน ซึ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ความรู้และทักษะตามที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดขั้นปีของหลักสูตร ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายนั้น มีความสัมพันธ์กับทักษะการคิดและการทำงานร่วมกันที่เป็นการส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนอยู่ตลอดเวลา

(3.5) วางแผนการวัดผลประเมินผล โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ แสดงว่ามีความรู้ความสามารถหรือมีการเรียนรู้เรื่องนั้นแล้ว โดยให้สอดคล้องและตอบรับจุดประสงค์เชิงสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น โดยวางแผนให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลายด้านและนักเรียนได้แสดงสมรรถนะที่หลากหลาย เป็นงาน ที่ชัดเจน ยืดหยุ่นได้ สามารถทำได้หลายวิธี และอยู่ในความสนใจของนักเรียน ซึ่งครูควรระบุเงื่อนไขความสำเร็จของงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เอื้อต่อการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่ใช้สมรรถนะเป็นฐานและสัมพันธ์กับตัวชี้วัดขั้นปีที่ครูได้วิเคราะห์ความสอดคล้องไว้

แนวทางที่ 5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ

แนวทางที่ 5 เป็นการสอนโดยนำสมรรถนะเป็นตัวตั้ง และวิเคราะห์หัวข้อวิชาชั้นปีที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติที่เหมาะสมตามช่วงวัยและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา/กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

การบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมที่นำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต สังคม และโลก เช่น สถานการณ์ ประเด็นสำคัญในสังคม ปรากฏการณ์ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักเรียนมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาทักษะ และเจตคติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทนักเรียน โดยนักเรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้และประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ในชีวิต สร้างประสบการณ์ ความรู้และความสามารถ เพื่อให้เกิดสมรรถนะในความฉลาดรู้พื้นฐาน และสมรรถนะหลักทั้ง 7 สมรรถนะ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองไทยผู้ใส่ใจสังคม การสอนแบบบูรณาการจึงเป็นแนวทางการสอน ที่สอดคล้องกับปรัชญาการสอนแบบสมรรถนะเป็นฐานมากที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 5 บูรณาการผสานหลายสมรรถนะ

(1) ทบทวนสมรรถนะ และวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ความรู้ ทักษะที่กำหนดเป็นตัวชี้วัดชั้นปีของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

(2) กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับเนื้อหาการเรียนรู้ที่สัมพันธ์และน่าสนใจเหมาะสมกับวัยของนักเรียน หรือเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นภูมิปัญญา วิธีการคัดเลือกหน่วยการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น

(2.1) เริ่มจากสิ่งที่นักเรียนสนใจหรือสิ่งที่สามารถกระตุ้นให้สนใจได้ง่าย

(2.2) เริ่มจากปัญหาที่พบในนักเรียน ในโรงเรียน ในสังคม และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เอื้อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์จากกิจกรรมที่ครูออกแบบและเป็นไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้

(2.3) เริ่มจากปัญหาสังคม ประเด็นทางสังคม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในระดับโรงเรียน ระดับชุมชนระดับชาติ หรือระดับโลก

(2.4) เริ่มจากแนวคิด (Concept) สำคัญที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ และนำแนวคิดนั้นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

(3) กำหนดแนวคิดและคำถามสำคัญให้สอดคล้องกับแนวคิด เนื้อหา และตั้งคำถามที่โต้แย้งได้ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์จากสถานการณ์/ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง

(4) กำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เป็นตัวชี้วัดชั้นปีแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ และการประเมินผล

(5) กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยนำสมรรถนะมาเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์

ในการวางแผนนั้น เนื่องจากครูมักคิดถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอนไปพร้อมๆ กัน โดยคำนึงถึงนักเรียน สื่อ ทรัพยากรที่มีอยู่บริบทของตน การเรียงลำดับการออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอน จึงอาจสลับหรือยืดหยุ่นได้ตามความถนัดของครู สื่อที่มีและบริบทของโรงเรียน

(6) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและนำข้อมูล ข้อเสนอแนะจากการสอนมาประเมิน เพื่อปรับปรุง พัฒนาแผนการสอนระหว่างทำการสอนและปรับปรุงหลังการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือพัฒนา สมรรถนะได้มากขึ้น

การสอนแบบบูรณาการนี้ เป็นแนวทางการสอนที่ให้ความสำคัญกับความสนใจ และความต้องการ จำเป็นของนักเรียนในชีวิตจริงเป็นสิ่งสำคัญ จึงอาจมีการปรับ เพิ่มหรือลด เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ และวิธีการ วัตถุประสงค์ ประเมินผล หลังจากสอนไปสักระยะ ซึ่งครูสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

แนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน เป็นการสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับการดำเนิน ชีวิตประจำวันปกติของนักเรียนและสอดคล้องกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนจะต้องเผชิญในสถานศึกษา บ้าน และ ชุมชน ตามบริบทของนักเรียน โดยสามารถจัดเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบอย่างเป็นทางการ และการพัฒนาตามธรรมชาติ นับเป็นการฝึก พัฒนาสมรรถนะในสถานการณ์ในชีวิตประจำวันในลักษณะต่าง ๆ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-Curriculum Activities) เป็นกิจกรรมที่กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตร มีการออกแบบโครงสร้างของกิจกรรม การดำเนินการ และการประเมินผลความร่วมมือกิจกรรมและ นับเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมชุมนุม/ชมรม กิจกรรมลูกเสือ/ยุวกาชาด กิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์

2. กิจกรรมพิเศษ (Extra-Curriculum Activities) เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเป็นวาระตาม เหตุการณ์ เทศกาล และโอกาส ที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์หรือได้พัฒนาสมรรถนะ หลัก ได้แก่ การทัศนศึกษา การร่วมกิจกรรมในชุมชน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การชมภาพยนตร์ การ ทำงานหรือเรียนรู้จากวิทยากรที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น การฝึกงานในสถานประกอบการหรือชุมชน

3. หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) การออกแบบสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพในสถานศึกษา และแบบอย่างการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะหลัก รวมทั้งความสัมพันธ์บ้าน และชุมชน ได้แก่ แบบอย่างของการเป็นผู้พัฒนาสมรรถนะ สภาพแวดล้อมเอื้อให้เกิดการพัฒนาสมรรถนะ

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 6 สมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน

(1) ศึกษากรอบสมรรถนะหลักของนักเรียน
(2) วิเคราะห์กิจกรรมในชีวิตประจำวันของของนักเรียนทั้งที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรม พิเศษ และหลักสูตรแฝง เพื่อกำหนดประเด็นที่สามารถจัดให้เป็นจุดเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะ

(3) คัดเลือกกิจกรรมสำคัญหรือเงื่อนไขในกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ และหลักสูตรแฝง ที่สถานศึกษาใช้เป็นสถานการณ์หรืองานที่เอื้อให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะ

(4) ออกแบบแนวทางการพัฒนาโดยขยายรายละเอียดงานและการปฏิบัติกิจกรรมในสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่หลากหลายให้นักเรียนได้เรียนรู้หรือพัฒนาอย่างเป็นระบบขั้นตอน แล้วกำหนดแนวทางดำเนินการ เพื่อให้ผู้ที่มีรับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

(5) กำหนดแนวทางการประเมินสมรรถนะหลักของนักเรียนในแนวทางสมรรถนะชีวิตในกิจวัตรประจำวัน โดยเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการหรือการประเมินสภาพจริง เช่น การสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนบันทึกประจำวัน การสะท้อนจากมุมมองหรือความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง (การประเมิน 360 องศา)

แนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน

การออกแบบการสอนแนวทางที่ 7 นี้ เป็นการสร้างสรรค์การเรียนรู้สมรรถนะในหลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน (Hybrid Competency Learning) โดยการพิจารณาในบริบทของที่บ้านและโรงเรียน ความพร้อมของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้สอน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์และเหตุการณ์ในชีวิตจริง เป็นการออกแบบภายใต้ข้อจำกัดที่ต้องมีความยืดหยุ่นและยังคงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่มีความเหมาะสม และสามารถผสมผสานวิธีการเรียนการสอนได้หลากหลายหลาย การใช้นี้ในการส่งเสริมสมรรถนะนักเรียนจะทำให้ครูเปลี่ยนมุมมองและสามารถออกแบบการเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ และมีความสัมพันธ์กับบริบทและชีวิตจริงของนักเรียน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน เกิดเป็นสมรรถนะที่มีฐานของความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 7 การเรียนรู้สมรรถนะแบบผสมผสาน

- (1) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีความเป็นไปได้ เมื่อเกิดสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น
 - (1.1) การสอนแบบ On Site คือให้มาเรียนในโรงเรียนได้ตามปกติ แต่ยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการการเฝ้าระวังและเว้นระยะห่างทางสังคม
 - (1.2) การสอนแบบ On Air คือการให้นักเรียนศึกษาผ่าน DLTV ทั้งรายการที่ออกตามตารางและรายการที่ดูย้อนหลังโดยใช้โรงเรียนวังไกลกังวลเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน
 - (1.3) การสอนแบบ Online ให้ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ผ่านเครื่องมือที่ทางโรงเรียนกระจายไปสู่นักเรียน
 - (1.4) การสอนแบบ On Demand เป็นการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ ที่ครูกับนักเรียนใช้ร่วมกัน
 - (1.5) การสอนแบบ On Hand คือการจัดวัสดุ อุปกรณ์ ใบงาน แบบเรียน ให้กับนักเรียน โดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้หรือให้ผู้ปกครองทำหน้าที่เป็นครูคอยช่วยเหลือ
- (2) สำรวจความพร้อมและบริบทของที่บ้านและโรงเรียน พร้อมเลือกแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสม
- (3) ศึกษากรอบสมรรถนะหลักของนักเรียน กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้
- (4) กำหนดบทเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ พื้นที่การเรียนรู้ และสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

(5) วิเคราะห์สถานการณ์จริงตามบริบทที่บ้านและโรงเรียน เพื่อกำหนดประเด็นที่สามารถจัดให้เป็นจุดเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาความฉลาดรู้พื้นฐาน (Competencies in Basic Literacy) และสมรรถนะหลัก 7 สมรรถนะ (Core Competency)

(6) ออกแบบแนวทางการพัฒนานักเรียนร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ และจัดให้มีความยืดหยุ่นในวิธีการ และเวลาที่ใช้ในการดำเนินการแต่ละกิจกรรม

(7) กำหนดแนวทางการประเมินสมรรถนะหลักของนักเรียนในแนวทางที่มีความหลากหลายตามสภาพจริงโดยเป็นการประเมิน ร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยอาจเป็นการสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนบันทึกประจำวัน การสะท้อนจากมุมมองหรือความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางที่ 8 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียนทั้งโรงเรียน โดยใช้ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Whole - School Learning)

การส่งเสริมสมรรถนะหลักของนักเรียนสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชน อีกทั้งผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยการเรียนรู้จากเรื่องราว/ประเด็น/เนื้อหา /ต้นทุนของโรงเรียนหรือชุมชน / บทเรียนที่มีความหมายร่วมกันที่เป็นจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน และนำสู่การพัฒนา นักเรียนทั้งโรงเรียน (Whole - School) โดยการกำหนดสมรรถนะที่จะพัฒนา ออกแบบสาระการเรียนรู้ และงานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกชั้น ทุกกลุ่ม ตามลักษณะพื้นฐานความรู้ที่มีระดับพัฒนาการ และประเด็นที่เป็นความสนใจทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม และชั้นเรียน

การใช้แนวทางนี้ในการส่งเสริมสมรรถนะจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกัน แต่ต่างกันในเรื่องประเด็นย่อย และความลุ่มลึกในสิ่งที่เรียน ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ระหว่างกัน เกิดการเรียนรู้เชิงลึกที่สำคัญคือสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ได้จริงผ่านสถานการณ์หลากหลายทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และชีวิตจริง ช่วยปลูกฝังสมรรถนะสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางที่ 8 การเรียนการสอนฐานสมรรถนะเพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียนทั้งโรงเรียน โดยใช้ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Whole - School Learning)

- (1) ศึกษากรอบสมรรถนะหลักของนักเรียน
- (2) สำรวจสิ่งที่เป็นประเด็นร่วมที่เป็นจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนมีส่วนร่วมในการคัดเลือก
- (3) กำหนด บทเรียน/หน่วยการเรียนรู้ย่อย สำหรับนักเรียนแต่ละชั้น แต่ละกลุ่ม ตลอดจนกิจกรรม/งานการเรียนรู้ที่ทุกกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- (4) ร่วมกันออกแบบบทเรียน/หน่วยการเรียนรู้ย่อยที่มีลักษณะบูรณาการ สำหรับนักเรียนแต่ละชั้น แต่ละกลุ่ม โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เชิงรุก ผ่านรูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน ที่บ้าน ในชุมชน อีกทั้งผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน กิจกรรมชุมนุม ชมรม กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับประเด็นร่วมที่กำหนด โดยแต่ละบทเรียน/หน่วย

การเรียนรู้ย่อยกำหนดรายละเอียด เกี่ยวกับ จุดเน้น สาระสำคัญ สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา ผลลัพธ์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กลยุทธ์/หลักการการจัดการเรียนรู้ งานการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล

(5) ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ผู้ปกครอง และผู้รู้ในชุมชนร่วมกันพัฒนาสมรรถนะนักเรียน วัดและประเมินผลสมรรถนะ ซ่อมเสริม เติมเต็ม ร่วมกันถอดบทเรียน และนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนา

จากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนทั้ง 8 แนวทางข้างต้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียน จุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้สอน ลักษณะนักเรียนและบริบทรอบตัว ซึ่งอาจจะเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่ง หรือหลายแนวทางก็ได้ โดยแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้แล้วเกิดผลชัดเจนเป็นรูปธรรมคือ แนวทางที่ 5, 6, 7 และ 8 ซึ่งเอื้อต่อการเกิดสมรรถนะของนักเรียนมากกว่าแนวทางอื่นๆ ถ้าหากโรงเรียนได้จัดให้ผู้สอนได้มีโอกาสร่วมกันออกแบบและเตรียมการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างการจัดการเรียนรู้และนำข้อมูลมาใช้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการ/แนวทางการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมนอกจากจะทำให้ให้นักเรียนได้พัฒนาสมรรถนะตามเป้าหมายแล้ว ผู้สอนจะมีความสามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงสมรรถนะด้วย

ส่วน 3 แนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โรงเรียนพระราชานุเคราะห์บำเพ็ญมีแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ภาพรวมของแนวทางการออกแบบสามารถเล่าผ่าน 1) แนวทางในการทำงานของครู 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก และ 3) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยใน 3 หัวข้อนี้จะชี้ให้เห็นพัฒนาการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากระดับนโยบายสู่การปฏิบัติของผู้เรียน โดยแต่ละส่วนสัมพันธ์กันอธิบายได้ ดังนี้

1. แนวทางในการทำงานของครู

1.1. ระยะตั้งไข่ : เริ่มคิด เริ่มทำ เริ่มนำการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้

โรงเรียนพระราชานุเคราะห์บำเพ็ญมีฟันเฟืองสำคัญช่วยสร้างการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หนุนนำให้ ผู้บริหาร ครูมองภาพเป้าหมายเดียวกัน ส่งเสริมให้เกิดแนวคิด กระบวนการ กลยุทธ์ต่าง ๆ สู่การปฏิบัติทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ดังแผนภาพนี้

ภาพที่ 6 กลไกหนุนเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนพระราชานุเคราะห์บำเพ็ญ

1) **เฟืองตัวที่ 1 - นโยบายจากต้นสังกัด** คือ นโยบายทางการศึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสู่การวางแผนเชิงปฏิบัติของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครมาสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา การนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ครูผู้สอนกำหนด หรือสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียน

นโยบายจากต้นสังกัดเป็นปัจจัยที่ทำให้ครูได้กลับมาวิเคราะห์ ถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนของตนเองว่าตรงตามความคาดหวังของนโยบายแล้วหรือไม่ เมื่อได้ข้อสรุปจากการวิเคราะห์ หรือถอดบทเรียนแล้วครูจะพบว่าตนเองมีต้นทุนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากน้อยเพียงใด นำต้นทุนซึ่งแต่ละคน แต่ละกลุ่มสาระจะมีแตกต่างกันไปมาประชุม ปรึกษาหารือ โดยมีผู้บริหารเป็นผู้นำวงประชุม รวมถึงการรวมกลุ่มตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ที่มีการพัฒนารูปแบบการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาจึงทำให้นโยบายภาพใหญ่ กลายเป็นแผนปฏิบัติการ และแผนการเรียนรู้ที่ให้ครูได้ลองคิด ลองทำ ลองออกแบบ การเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกมากยิ่งขึ้น

2) เฟืองตัวที่ 2 - โครงการในพระราชดำริ คือ โครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญเป็นโรงเรียนหนึ่งใน 29 โรงเรียนของกรุงเทพมหานครที่ได้มีโอกาสสนองพระราชดำริ โดยโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญทำงานต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 13 เพื่อพัฒนาภาวะโภชนาการของเด็กให้ดีขึ้นและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนและชุมชน จึงจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาภาวะโภชนาการ การปลูกฝังค่านิยม “การประหยัดต่อคอม” และการสร้างอาชีพ โดยจัดเป็นกิจกรรมจำนวน 4 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมการเกษตรเพื่อการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (2) กิจกรรมเคลื่อนไหวมันใจ ร่างกายแข็งแรง (3) กิจกรรมโภชนาการดี ชีวิตมีสุข และ (4) กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ครบทุกด้าน ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และด้านความรู้ การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน จากสำนักงานโครงการสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา ส่วนประมงกรุงเทพ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู นักเรียน และบุคลากรด้านต่างๆ ทำให้การดำเนินโครงการสำเร็จเป็นอย่างดี

กิจกรรมในโครงการนี้เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามแหล่งการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดสรรพื้นที่ให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การสาธิต การอบรมแก่นักเรียน โดยครูมีบทบาทดังนี้ (1) ครูเป็นที่ปรึกษาช่วยแนะแนวทางที่นำไปสู่การคิดแก้ปัญหาของนักเรียน (2) เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การได้ปันผลจากกิจกรรมสหกรณ์ อาหารกลางวันตามหลักโภชนาการที่ได้จากกิจกรรมการเกษตร (3) ออกแบบปัญหา หรือสถานการณ์ที่ท้าทายเพื่อให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหาจากงานที่ทำ ทั้งนี้ภาพรวมของกิจกรรมจะเป็นการร่วมมือกันฝ่ายการศึกษา ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้โรงเรียนจัดให้มีการนิเทศติดตาม และพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนชุมชนและหน่วยงานภายนอก เช่น กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ สำนักพัฒนาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในกิจกรรมยุวเกษตรกรรุ่นใหม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีวิทยากรภายนอก ผู้รู้มาบรรยายให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

3) เฟืองตัวที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร คือ การมองภาพอนาคตของผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าใจบริบทการทำงานของโรงเรียน เห็นถึงศักยภาพของครู มุ่งมั่นในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ได้แก่ คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันวางแผนพัฒนาคุณภาพตามศักยภาพ และบริบทของสถานศึกษาไปสู่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน ความต้องการของชุมชน นโยบายของกรุงเทพมหานคร และโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร มีระบบนิเทศติดตามและผลการประเมินโครงการ และกิจกรรมต่างๆ มาพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์ที่ดีของผู้บริหารนี้นำไปสู่การพัฒนาครู พุ่มพุกความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองเป็นผู้มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อย่างต่อเนื่องผ่านการอบรมสัมมนาจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เมื่อครูมีการนำ การเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการเรียนการสอนจริงแล้วประสบความสำเร็จ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้ ครูจะได้รับการ ตอบแทนให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ และวิชาชีพ วิสัยทัศน์ที่นำไปสู่การบริหารงานแบบกัลยาณมิตรนี้จึง ทำให้ครูสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเชิงสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับที่มีความแตกต่าง หลากหลาย สามารถผลิตสื่อและใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหาร ยังสนับสนุนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียน ครูมีการจับกลุ่มตามความสนใจ และ จัดชั่วโมง PLC เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาผู้เรียน กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

พันเพ็ญทั้ง 3 ส่วนที่กล่าวมานั้นเข้าไปกำหนดทิศทางการบริหารงานโรงเรียน จนกระทั่งการจัดการ เรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งส่วนของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นเป็นหน้าที่สำคัญที่สุด ครูจึง เป็นคนสำคัญ (Key Person) ที่ใช้ต้นทุนทางความรู้ บทเรียนที่เคยปฏิบัติได้ดีในการจัดการเรียนการสอน การรู้จักคุณลักษณะของผู้เรียน ธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียน การประยุกต์ใช้ทรัพยากรในการจัดการรู้ตาม บริบท และความพร้อมของโรงเรียน มาออกแบบการเรียนรู้ เปลี่ยนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นเพียงผู้รับ (passive learner) เป็นผู้ที่เรียนรู้กระตือรือร้น (Active Learner) ใช้ประสบการณ์ สร้างสรรค์ความรู้ต่อยอด ในระดับที่สูงขึ้น ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด คือ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกนั้นเอื้อให้ครูคิดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายให้ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ดังนั้นพันเพ็ญทั้ง 3 ส่วน คือ นโยบายจากต้นสังกัด โครงการในพระราชดำริ และวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหาร คือ เป็นเสมือนกลไกขับเคลื่อนการทำงานของโรงเรียนตั้งแต่การรับนโยบายมาจนกระทั่งถึงการ จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การผสมผสานกลมกลืนลักษณะนี้ทำให้โรงเรียนมีดาวเหนือนำทิศทางการ ทำงานที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามสาระสำคัญที่ทำให้โรงเรียนขับเคลื่อนกระบวนการเชิงรุกไปได้นั้นไม่ได้อยู่ที่ การมีอยู่ของพันเพ็ญ 3 ส่วนตามที่กล่าวมาเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่คน ผู้ขับเคลื่อนองค์กรเข้าใจการ เปลี่ยนแปลง รับรู้ปรับใช้ เปิดใจเพื่อเรียนรู้แนวทางใหม่ ร่วมมือร่วมใจในการทำงาน กระบวนการเหล่านี้ เคลื่อนไหวอยู่ในทุกกลไกของโรงเรียน โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญจึงสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ระยะเวลาขยาย : ใช้การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก เดิมต่อการเรียนรู้เชิงรุก

โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญนำโดยผู้อำนวยการ และคณะครูเข้าร่วมโครงการวิจัยกรอบสมรรถนะ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยโรงเรียนมีบทบาทเป็นโรงเรียนนำร่องการจัดการ เรียนการสอนฐานสมรรถนะ โครงการวิจัยเริ่มต้นโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) คณะวิจัยร่วมกัน เสริมแรงครู นำเสนอปัญหาหาของการเรียนการสอน ชี้ชวนให้ครูเรียนทำความเข้าใจการจัดการเรียนการสอน ฐานสมรรถนะ การเรียนรู้เชิงรุกฐานสมรรถนะ นำไปสู่การทดลองออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นตามแนว

ทางการนำกรอบสมรรถนะ คณะครูจึงได้รับความรู้ แนวคิด วิธีการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะเชิงรุกเพิ่มเติม

ภาพที่ 7 คณะครูโรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุงเข้าร่วมการประชุมและการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจในการทดลองใช้กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2563 เวลา 8:00 – 16:30 น. ณ ห้องประชุมอ่าวไผ่ สุจริตกุล คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อได้เรียนรู้แนวทางการออกแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ (Competency-Based Instruction) ครูรู้ว่าการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าวนี้มีส่วนผสมของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อยู่ด้วย กล่าวคือการเรียนการสอนฐานสมรรถนะที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือคุณลักษณะออกมาเป็นที่ประจักษ์ ผ่านงาน กิจกรรม ภารกิจ สถานการณ์ การเรียนรู้เชิงรุก จึงมีบทบาทสำคัญที่จะให้ผู้เรียนแสดงบทบาท ความสามารถออกมาได้ ครูจึงพิจารณาว่าการดำเนินงานครั้งนี้ โรงเรียนมีต้นทุนที่ดี ดังนี้

- 1) ต้นทุนจากการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกมาในการจัดการเรียนการสอนตามปกติ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกแทรกซึมอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการที่โรงเรียนรับผิดชอบอยู่
- 2) ต้นทุนทางความรู้ที่ครูเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องโครงการวิจัยการทดลองใช้กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ซึ่งเล็งเห็นว่าการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมจากที่เป็นลักษณะการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก (Competency-Based Active Learning)

ต้นทุนที่ดีจากทั้ง 2 ส่วนนั้นทำให้โรงเรียนเห็นลู่ทางการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ เริ่มต้นจากโรงเรียนนำปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานมาพิจารณาเป็น คือ ความพร้อมของครู บริบทของโรงเรียน ความเหมาะสมต่อรายวิชาที่สอน คุณลักษณะของผู้เรียน โดยจัดประชุมวางแผนร่วมกันภายในโรงเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวิธีการปฏิบัติ โดยมีแนวทางในการทางการออกแบบการเรียนการสอนตามข้อเสนอการจัดการเรียนการสอนของกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลของการร่วมปรึกษาหารือได้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ 6 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 ครูวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้เดิมตามหลักสูตร และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทเรียน ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ หรือคิดกิจกรรมใหม่เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดสมรรถนะ

แนวทางที่ 2 ครูวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้เดิม และวิเคราะห์สมรรถนะที่เหมาะสม สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะอันจะนำไปสู่สมรรถนะที่ตั้งไว้

แนวทางที่ 3 ครูวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา/หน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ พิจารณาความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้กับสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ปรับ/เพิ่มขึ้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้อันจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่ตั้งไว้

แนวทางที่ 4 วิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนเดิม วิเคราะห์ตัวชี้วัดกับสมรรถนะที่สอดคล้อง มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ ส่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระครบตามตัวชี้วัดของหลักสูตร และเกิดสมรรถนะหลักที่กำหนด

แนวทางที่ 5 ครูในสายชั้นปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในทุกกลุ่มสาระ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตรงตามหลักสูตรและเกิดสมรรถนะหลักมากที่สุด โดยการกำหนดเรื่องที่เรียนร่วมกันให้แก่ละกลุ่มสาระคิดหากิจกรรม/รูปแบบการเรียนรู้ ผสานเนื้อหาการเรียนรู้ เน้นเป็นการลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนได้สัมผัส เพื่อเกิดประสบการณ์ตรงอันจะนำไปสู่การเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

แนวทางที่ 6 กำหนดจุดเด่นของโรงเรียน แล้ววิเคราะห์สมรรถนะหลัก สร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับประสบการณ์ตรงตามความเป็นจริง แทรกกิจกรรมที่เสริมให้เกิดสมรรถนะตามความเหมาะสมของช่วงวัยของผู้เรียน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ 6 แนวทางเป็นตัวเลือกให้ครูได้ลองวิเคราะห์การเรียนการสอนของตนเองว่าตรงกับแนวทางใดบ้าง และมีความน่าจะเป็นที่บูรณาการแนวทางเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ ระยะเวลา พบว่าครูจะเลือกใช้แนวทางที่ 1 - 3 เพราะครูมีหลักในการคิดที่ว่า ใช้แผนการจัดการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว และนำแนวทางการนำกรอบสมรรถนะมาประยุกต์ปรับใช้เข้าไปกับแนวทางเดิม แต่หลังจากที่ได้มีการทดลองเขียนแผนการเรียนรู้ตามแนวทางที่เลือก และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แนวทางที่ 3 - 5 น่าจะมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง สาเหตุที่ครูส่วนใหญ่เลือกใช้แนวทางที่ 3 - 5 เพราะเป็นแนวทางที่ตรงกับบริบทของแต่ละกลุ่มสาระ สามารถนำของเดิมที่มีอยู่มาปรับปรุง ประยุกต์ใช้และนำไปสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดสมรรถนะตามที่ครูวางแผนได้จริง

ลักษณะเด่นของโรงเรียนที่เห็นได้ชัดคือโรงเรียน**ออกแบบกิจกรรมเป็นโครงเรื่อง (Theme) เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เกี่ยวข้องกับทุกกลุ่มสาระ** จากนั้นจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีลักษณะบูรณาการทุกกลุ่มสาระ โดยครูจะพิจารณาว่าแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีหัวข้อการสอนเรื่องใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงเรื่อง (Theme) ที่ตั้งขึ้น ครอบคลุมสมรรถนะ และตัวชี้วัดของแต่ละรายวิชา มีลักษณะกิจกรรมที่มีลักษณะของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

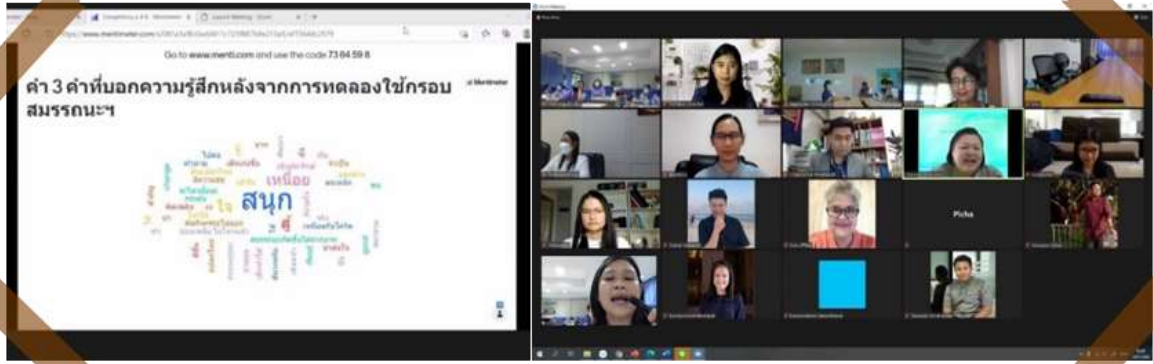
การทำงานของครูในโรงเรียนไม่ได้ดำเนินไปอย่างโดดเดี่ยวเพราะมีการสนับสนุนที่ดีจากผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนทีมโค้ช (Coach) ประจำโรงเรียนจากโครงการวิจัยกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และเข้าพบปะสนทนากับผู้บริหารและครูผู้ร่วมวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อติดตามสอบถามถึงการดำเนินงาน การทบทวนความเข้าใจในการใช้กรอบสมรรถนะหลักๆ และเพื่อวางแผนการนิเทศติดตามร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

โรงเรียนและนักเรียน รวมถึงช่วยชี้แนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับแก้แผนการเรียนรู้ให้เป็นไปตาม การเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ดังภาพ

ขั้นตอนกิจกรรม (แนว 5E)	สมรรถนะ/ทักษะย่อย วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญในกำกับไปเขียนปรับเพิ่ม ในแนวทิศสำคัญ
วัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ และนำเพื่อนออกแบบการ ทดลองและเรียนรู้ของ ตามข้อที่ได้รับมอบหมาย	ด้านข้อมูลเรื่องราวที่มีหลากหลายมุมมองซึ่งคืออาศัย การวิเคราะห์และตีความ
4. ขยายความรู้ (Elaboration) ให้นักเรียนคิด ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับ..... และเสนอแนวทางการนำ แนวทางให้เข้าไปใช้ประโยชน์..... ให้ระบุรายละเอียดกิจกรรมที่ต้องการ แสดงออกจาสมรรถนะที่ครูเลือกมาใช้..... แนวข้อ ตรวจสอบ โดยเห็นเป็นกิจกรรมทุกชั่วโมง เป็นงานวิจัย ใช้วิธีการตรวจสอบกิจกรรมที่เลือกจากสมรรถนะที่ สอดคล้องว่า ครูออกแบบให้ใช้สมรรถนะและ คำสั่งครูสมรรถนะที่เลือกมาใช้หรือไม่	สมรรถนะหลักด้านการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล ระดับ 2 สมรรถนะย่อยที่ 1 การเลือกให้เครื่องมือ สื่อ สารสนเทศและดิจิทัล และเรียนรู้ทักษะเบื้องต้นของ การผลิตสื่อ 1) เลือกใช้เครื่องมือ สื่อสารสนเทศ และ ดิจิทัล เพื่อสืบค้นและเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการอย่าง เหมาะสม เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและ ครอบครัว สมรรถนะหลักด้านทักษะการคิดขั้นสูงและ นวัตกรรม ระดับที่ 2 สมรรถนะย่อยที่ 4 การคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดในเรื่องต่างๆ บนพื้นฐานความคิด จินตนาการเพื่อความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมูลค่าใหม่จาก สิ่งรอบตัวของตนเองและบริบทแวดล้อม และต้องออก ความคิดของตนเองให้แตกต่างไปจากเดิม
5. ทบทวน (Evaluation) ครูพิจารณาการนำเสนอของนักเรียนจากการ บันทึกในห้องสมุด หนังสือ และนำเสนอด้วยวาจา ครู สังเกตการทำงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม สังเกตความ ร่วมมือ การค้นคว้าหา ค้นและแนวทางการค้นควา งานให้นักเรียน เช่น การหาวิธีข้อต่อคอลลอยน หนังสือ การประเมินในแต่ละแผน ครูควรคอยดูทุกสมรรถนะ และกิจกรรมที่เราจัด โดยเฉพาะวิชานี้ เน้นการสืบ สอบและสมรรถนะอื่นๆ ด้วยสิ่งที่ครูเชื่อมั่น	สมรรถนะในความรู้ด้านภาษาไทยเพื่อการ สื่อสาร ระดับ 2 สมรรถนะที่ 2 การส่ง/ถ่ายทอดสาร สามารถใช้ภาษาไทยที่มีการรวมหรือซ้อนความ อรรถกถา ภาค สัญลักษณ์ ในการถ่ายทอด ข้อมูล ความรู้ สื่อ ความคิดเห็น ความต้องการประสบการณ์ จินตนาการผ่านช่องทาง รูปแบบต่างๆ ในการสื่อสาร กับตนเองระหว่างบุคคลกลุ่ม ที่ระบุชุมชน การประเมินในแต่ละแผน ครูควรคอยดูทุกสมรรถนะ และกิจกรรมที่เราจัด โดยเฉพาะวิชานี้ เน้นการสืบ

ภาพที่ 8 ตัวอย่างการให้ข้อเสนอแนะจากทีมโค้ช (Coach) ประจำโรงเรียนจากโครงการวิจัยกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับ
ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เพื่อปรับแก้แผนการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์เป็นไปตามการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ

นอกจากได้รับคำแนะนำจากทีมโค้ชประจำโรงเรียนแล้ว ในโครงการวิจัยยังจัดให้มีกิจกรรมนิเทศ
ติดตาม หนุนเสริมเติมพลัง ครั้งที่ 1 ผ่านการประชุมทางไกลด้วยโปรแกรมซูม (Zoom) และครั้งที่ 2 ที่โรงเรียน
พระราชารักษ์บำเพ็ญ โดยมีทีมวิจัยให้กำลังใจ แลกเปลี่ยน แบ่งปันประสบการณ์ เสริมต่อความรู้ ช่วยมองหา
แนวทางการแก้ปัญหา ข้อเสนอแนะจากการออกแบบการเรียนการสอนของครูที่ปฏิบัติไปก่อนหน้านี้ ผลพบว่
การออกแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้นเมื่อเริ่มคิดจากการปฏิบัติของนักเรียนเป็นตัวตั้งให้เกิด
ความสำเร็จเป็นตัวตั้ง นำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะเป็นตัวตาม ประสาน เชื่อมโยงกันได้นั้น ความคิดเชิงการ
ออกแบบของครูจะโน้มนำเข้าหาการเรียนฐานสมรรถนะเชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการมองภาพ
ผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น

ภาพที่ 9 กิจกรรมนิเทศติดตาม หนุนเสริมเติมพลัง ครั้งที่ 1 ผ่านการประชุมทางไกลด้วยโปรแกรมซูม (Zoom)

ภาพที่ 10 ประมวลภาพกิจกรรมนิเทศติดตาม หนุนเสริมเติมพลัง ครั้งที่ 2 วันศุกร์ที่ 26 เดือนมีนาคม พ.ศ.2564 ณ โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร เวลา 8.00 – 13.00 น.

ดังนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างคณะครูโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ และคณะวิจัยโครงการวิจัยกรอบสมรรถนะผู้เรียน ฯ ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงความคิดการออกแบบการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก หรืออาจจะกล่าวว่าการขับเคลื่อนการทำงานครูด้านการออกแบบการเรียนการสอนฐานสมรรถนะอันมีการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกเป็นเนื้อเดียวกันอยู่นั้นต้องเป็นไปอย่าง **“...ร่วมมือทุกฝ่าย เป้าหมายเดียวกัน จัดสรรทรัพยากรมาใช้ให้เกิดคุณค่า ทิชาณาประโยชน์ แก่ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง...”** ซึ่งฉายชัดในภาพการเปลี่ยนแปลงของครู ดังนี้

- (1) ครูมีการทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิดกิจกรรมและการนิเทศการสอนในแบบกัลยาณมิตรได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการสอนแบบออนไลน์
- (2) ครูเปลี่ยนมุมมองจากการมองงานสอนเป็นงานส่วนตัว เป็นมุมมองการสอนแบบร่วมมือร่วมใจ วางเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกัน เน้นการปฏิบัติที่เน้นความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (3) ครูลดการสอนเนื้อหาด้วยวิธีการป้อนเนื้อหาให้นักเรียนทางตรง เป็นการออกแบบกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น
- (4) ครูปรับวิธีการสอนของตนเองที่เอื้อให้นักเรียนได้เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น ให้การเสริมแรงนักเรียนมากขึ้น รับฟังนักเรียนมากขึ้น

- (5) ครูออกแบบการเรียนการสอนโดยมองปัญหาที่นักเรียนประสบอยู่ กิจกรรมที่นักเรียนพึงปฏิบัติ อย่างเป็นปกติมาสร้างความรู้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ต่อชีวิตนักเรียนพึงได้รับ มุ่งความสามารถที่จำเป็นในการดำรงชีวิตมากกว่าการท่องจำเนื้อหา หรือสามารถประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ทันที
- (6) ครูร่วมกันประเมินผลการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เกิดเป็นวงจรการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- (7) ครูกล้าลองผิดลองถูก มองว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเป็นความท้าทาย มีทัศนคติที่ดี ในการตอบรับความเปลี่ยนแปลง
- (8) ครูมีจิตใจที่เปิดกว้างเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สามารถร่วมทำงานกับนักวิชาการ นักวิจัย ภายนอกได้อย่างไร้รอยต่อ มีบรรยากาศการทำงานร่วมกันที่ดี

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

โรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญมีนิเวศการทำงานของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์การทำงานตั้งแต่จุดเน้นระดับนโยบายถึงการจัดการ เรียนการสอนในระดับชั้นเรียน นิเวศการทำงานนี้ส่งผลให้เกิดกลยุทธ์ที่นำไปสู่การเรียนรู้เชิงรุก และการ เรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ไม่ว่าจะเป็น การออกแบบการเรียนการสอนเป็นโครงเรื่อง (Theme) และการใช้ กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) นิเวศการทำงานของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

โรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญเกิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกด้วย นิเวศการทำงานที่ดี การที่องค์กรสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีผู้ออกนโยบายที่ทำงานใกล้ชิดกับ

โรงเรียนทำให้ความคาดหวังจากนโยบายตั้งแต่ระดับการบริหารไปจนถึงระดับห้องเรียนนั้นเป็นไปได้ โดยสะดวก มีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

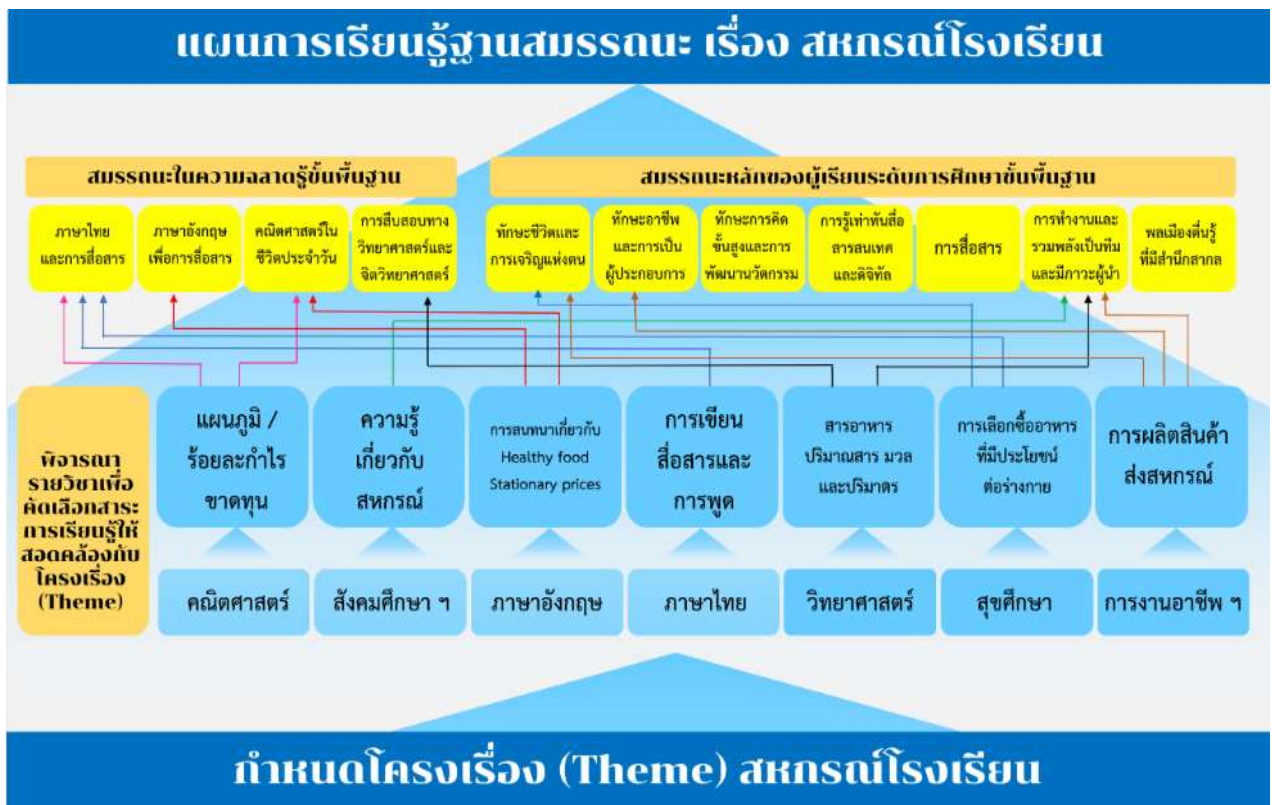
ตารางที่ 1 แนวการปฏิบัติที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกตามระดับต่างๆ

ระดับของนิเวศการทำงาน	แนวการปฏิบัติที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก
ระดับนโยบาย	เป็นแนวปฏิบัติที่สั่งการภายใต้การประเมินความเป็นไปได้ของผู้ปฏิบัติว่าสามารถมีทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและมีปัจจัยสนับสนุนผู้ปฏิบัติงาน เช่น แนวทางการทำงานงบประมาณ งบประมาณ งบประมาณ จัดหาให้มีผู้เชี่ยวชาญทำงานร่วมกับครูในลักษณะที่เป็น <i>‘เพื่อนคู่คิด’</i>
ระดับหลักสูตรโรงเรียน	โรงเรียนมีพลวัตของหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ยังมีแกนหลักสูตรที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นโยบายจากต้นสังกัด และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนในฐานะโรงเรียนนำร่อง ได้แก่ ดังนี้ ได้แก่ 1) ความสามารถด้านการสื่อสาร 2) ความสามารถด้านการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี หลักสูตรที่มีองค์ประกอบเหล่านี้จะผลักดันให้ครูได้จัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกไปโดยปริยาย
ระดับโครงสร้าง/ ระบบการทำงานของครู	ใช้การรับรู้ร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมแบ่งปัน บนฐานของความเข้าใจตระหนักถึงผลประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในโรงเรียน จัดบทบาทหน้าที่ในการทำงานอย่างชัดเจน มองสิ่งใหม่เป็นความท้าทายมิใช่อุปสรรค ใช้ความถนัดของครูในแต่ละกลุ่มสาระให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนการสอน
ระดับชั้นเรียน	ใช้การเรียนการสอนที่เป็นกิจกรรม มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อเสริมต่อความรู้ด้วยตัวเอง ลดการสอนเนื้อหา ใช้วิถีชีวิต และสภาพปัจจุบันเข้ามาออกแบบการเรียนการสอนมากขึ้น เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ไม่เน้นการแข่งขัน ครูเริ่มประเมินผู้เรียนแบบก้าวหน้าในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

2) กลยุทธ์ที่นำไปสู่การเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

2.1) การออกแบบการเรียนการสอนเป็นโครงเรื่อง (Theme)

เมื่อโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนาร่องในโครงการวิจัยรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเลือกใช้โครงการที่ดำเนินการออกแบบเป็นโครงเรื่อง (Theme) เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เกี่ยวข้องกับทุกกลุ่มสาระ จากนั้นจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีลักษณะบูรณาการทุกกลุ่มสาระ โดยครูจะพิจารณาว่าแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อะไรบ้างที่เกี่ยวกับการสอนเรื่องใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงเรื่อง (Theme) ที่ตั้งขึ้น สามารถพัฒนาสมรรถนะที่คาดหวังได้ และครอบคลุมตัวชี้วัดของแต่ละรายวิชาตามหลักสูตรแกนกลาง ฯ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุดจากนั้นแบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครูแต่ละกลุ่มสาระเป็นผู้รับผิดชอบสอน ดังภาพ

ภาพที่ 11 การกำหนดโครงเรื่อง (Theme) ให้สอดคล้องกับกิจกรรมตามปกติของโรงเรียนเพื่อเป็นตัวครอบกิจกรรมการเรียน การสอนตามกลุ่มสาระ สอดคล้องตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง และมุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน

การออกแบบการเรียนการสอนในลักษณะนี้ พบว่า 1) ครูได้รับรู้แนวทางการจัดการเรียนรู้ ร่วมกันทำให้ดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เรื่องเดียวกันสอนได้ทุกกลุ่มสาระ 2) ครูได้พิจารณา สมรรถนะที่ต้องการวัดและตัวชี้วัดที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระอย่างรอบคอบ 3) การเรียนรู้ ตอบสนองความสามารถของผู้เรียนที่มีหลากหลายด้าน เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ ทักษะชีวิต และกิจกรรมการ เรียนการสอนเป็นลักษณะของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ดังตารางต่อไปนี้

เมื่อวิเคราะห์แผนการเรียนรู้ของโรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุง พบว่าจะมีการเคลื่อนที่ของกิจกรรมที่มีการตื่นตัวทางกาย (Physically Active) การตื่นตัวทางสติปัญญา (Intellectually Active) การตื่นตัวทางสังคม (Socially Active) การตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotionally Active) แทรกซึมตามแต่ละชั่วโมงการเรียนรู้ ดังแสดงให้เห็นได้ตามภาพตัวอย่าง ดังนี้

<p>ชั่วโมงที่ 1 สถานการณ์ : ศึกษาเกี่ยวกับการดูแลรักษาและทำความสะอาดสมบัติภายในบ้าน ได้แก่ เครื่องเรือนและเครื่องใช้ไฟฟ้า</p>
<p>1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับสมบัติภายในบ้าน โดยครูนำภาพที่เป็นสมบัติภายในบ้านและไม่ใช่สมบัติภายในบ้านให้นักเรียนดูทีละภาพ โดยใช้คำถามคือ 1. นักเรียนคิดว่าภาพใดบ้างเป็นสมบัติภายในบ้าน 2. นักเรียนคิดว่าภาพใดบ้างเป็นเครื่องเรือน และภาพใดบ้างเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า</p>
<p>2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ศึกษาใบความรู้ เรื่องการดูแลรักษาและทำความสะอาดสมบัติในบ้าน สรุปความรู้เป็นแผนภาพความคิด</p>
<p>3. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอความรู้ที่ได้จากการศึกษาความรู้เรื่องการดูแลรักษาและทำความสะอาดสมบัติภายในบ้าน</p>
<p>4. ครูช่วยเสริมเติมความรู้ให้กับนักเรียนกลุ่มที่ออกมานำเสนอความรู้ หากสรุปประเด็นความรู้ยังไม่ครบถ้วน</p>
<p>ชั่วโมงที่ 2 สถานการณ์ : ศึกษาเกี่ยวกับมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น</p>
<p>1. ครูชวนนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับการทำงานกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่นโดยใช้คำถามว่า นักเรียนเคยทำงานร่วมกับใครบ้าง/เคยทำงานอะไรร่วมกับสมาชิกในครอบครัวบ้าง/เคยทำงานอะไรร่วมกับเพื่อนบ้าง/นักเรียนชอบทำงานร่วมกับสมาชิกในครอบครัวหรือไม่เพราะเหตุใด/นักเรียนชอบทำงานร่วมกับเพื่อนหรือไม่เพราะเหตุใด</p>
<p>2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ศึกษาใบความรู้ เรื่องมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น</p>
<p>3. นักเรียนจับสลากหัวข้อกำหนดให้ กลุ่มละ 1 ใบ ซึ่งมี 2 หัวข้อ คือ 1. บทบาทสมมุติเกี่ยวกับมารยาทในการทำงานร่วมกับสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นต้น 2. บทบาทสมมุติเกี่ยวกับมารยาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เพื่อน เป็นต้น แล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติตามหัวข้อที่กลุ่มของตนเองจับสลากได้</p>
<p>4. นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่มแล้วให้เพื่อน ๆ กลุ่มอื่นช่วยกันวิพากษ์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน</p>
<p>5. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้เกี่ยวกับมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น</p>
<p>ชั่วโมงที่ 3 สถานการณ์ : ออกแบบและสร้างนวัตกรรมสำหรับนำมาใช้ดูแลรักษาและทำความสะอาดสมบัติภายในบ้าน ด้วยกระบวนการทำงานเป็นทีม และมีมารยาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>
<p>1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบในการดูแลและทำความสะอาดเครื่องใช้ในบ้านแล้วจับบันทึกปัญหาต่าง ๆ แล้วเลือกปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มตกลงที่จะแก้ปัญหามากที่สุด</p>
<p>2. นักเรียนศึกษาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต แล้วออกแบบนวัตกรรมสำหรับนำมาใช้ดูแลรักษาและทำความสะอาดบ้าน โดยมีรายละเอียดของวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างนวัตกรรม และแสดงเป็นภาพร่างนวัตกรรมนั้น</p>
<p>3. นักเรียนนำเสนอการออกแบบนวัตกรรมหน้าชั้นเรียนทีละกลุ่ม แล้วช่วยกันวิพากษ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และนำข้อวิพากษ์ไปปรับปรุงแก้ไขก่อนจะนำไปลงมือสร้างนวัตกรรม</p>
<p>4. นักเรียนแต่ละกลุ่มกลับไปสร้างนวัตกรรมตามที่ออกแบบไว้</p>
<p>ชั่วโมงที่ 4 สถานการณ์ : นำเสนอผลงานจากการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างภาคภูมิใจ</p>
<p>1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการดูแลและทำความสะอาดเครื่องใช้ในบ้าน โดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียนและสาธิตวิธีการใช้นวัตกรรม</p>
<p>2. นักเรียนแต่ละกลุ่มสาธิตวิธีการใช้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นให้เพื่อน ๆ ดูแล้วช่วยกันวิพากษ์ว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสม สามารถใช้ได้จริงหรือไม่ เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาให้ดีขึ้น</p>
<p>3. นักเรียนประเมินผลงานของตนเอง และประเมินผลงานของเพื่อน ร่วมชื่นชมความสำเร็จร่วมกัน</p>

 การตื่นตัวทางกาย
  การตื่นตัวทางสติปัญญา
  การตื่นตัวทางสังคม
  การตื่นตัวทางอารมณ์

ชั่วโมงที่ 4 สถานการณ์ : นิทานประสาธคุณธรรม	
1. ให้นักเรียนดูภาพวาดเกี่ยวกับธรรมชาติ แล้วสนทนาเกี่ยวกับความรู้สึกเมื่อดูภาพนั้น	
2. ให้นักเรียนดูภาพสถานที่ที่มีขยะเยอะๆ ที่ครูดบนกระดาน (หรือแสดงภาพทางอินเทอร์เน็ต) แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น หรืออาจให้นักเรียนช่วยกันหาภาพจากบ้านซึ่งสะท้อนเป็นปัญหาที่นักเรียนสนใจ	
3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เลือกมากลุ่มละ 1 เรื่อง ที่นักเรียนคิดว่าจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข	
4. ให้นักเรียน แต่ละกลุ่มช่วยกันร่างข้อความลงในกระดาษชาร์ต โดยใช้แผนภาพความคิด ซึ่งกำหนดหัวข้อ ดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) ข้อมูลด้านต่างๆ 3) สิ่งที่นักเรียนจะปฏิบัติหรือแก้ปัญหา โดยมีเหตุผลสนับสนุน	
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกผลงานที่น่าสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์ ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน เช่น เหตุผลทำไมเลือกนำเสนอเรื่องนี้ มีวิธีการคิดทำงานอย่างไร ได้ข้อคิดอะไรที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้บ้าง ฯลฯ	
ชั่วโมงที่ 5 สถานการณ์ : วางแผนงานนิทานสร้างสรรค์	
1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน (กลุ่มเดิมชั่วโมงที่ 6) ใช้แผนภาพโครงเรื่อง วางโครงเรื่องนิทานคุณธรรม เพื่อช่วยแก้ปัญหาสังคมด้านที่นักเรียนเลือก โดยให้ข้อมูลจากแผนภาพความคิดจากชั่วโมงที่ 6	
2. ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำ	
ชั่วโมงที่ 6 สถานการณ์ : มาเขียนนิทานกันเถอะ	
1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำแผนภาพโครงเรื่อง นิทานคุณธรรมมาพัฒนางานเขียนตามรูปแบบนิทาน โดยคำนึงว่าจะเขียนให้ใครอ่านใช้ภาษาให้เหมาะสม	
2. ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงให้สมบูรณ์	
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำงานเขียนนั้นมาเขียนให้สมบูรณ์ด้วยลายมือที่สวยงามเป็นระเบียบ หรือจัดพิมพ์ วาดภาพประกอบตามต้องการ หรือจัดตกแต่งตามความคิดของกลุ่ม	
ชั่วโมงที่ 7 สถานการณ์ : วางแผนงานนิทรรศการของหนู	
1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนนำเสนอผลงานด้วยวิธีการหลากหลายตามความคิดของกลุ่ม เพื่อให้มีการนำเสนอที่น่าสนใจ	
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมงานการจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงาน และฝึกซ้อมการนำเสนอ	
ชั่วโมงที่ 8 สถานการณ์ : จัดนิทรรศการนิทานสร้างสรรค์	
1. นักเรียนร่วมกันจัดเตรียมนิทรรศการเผยแพร่ผลงาน	
2. นักเรียนต้อนรับผู้เข้าร่วมงาน พร้อมทั้งร่วมกันนำเสนอผลงาน	
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มสำรวจข้อมูลความพึงพอใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาร่วมอภิปรายและพัฒนางานต่อไป	
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้	

 การตื่นตัวทางกาย
  การตื่นตัวทางสติปัญญา
  การตื่นตัวทางสังคม
  การตื่นตัวทางอารมณ์

ภาพที่ 12 ขั้นตอนการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้บ้านน่าอยู่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ที่แสดงพลวัตการตื่นตัวในด้านต่าง ๆ ผสมผสานในแผน ฯ จนเกิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

2.2.2 กิจกรรมนอกห้องเรียนการเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

ในปี 2564 โรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุงเป็นโรงเรียนหนึ่ง ใน 29 โรงเรียนของกรุงเทพมหานครที่ได้มีโอกาสสนองพระราชดำริ ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราช

กุมารี ในการดำเนินโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 13 เพื่อพัฒนาภาวะโภชนาการของเด็กให้ดีขึ้นและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนและชุมชน จึงจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาภาวะโภชนาการ การปลูกฝังค่านิยม “การประหยัดอดออม” และการสร้างอาชีพ โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ครอบคลุมด้าน ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และด้านความรู้ การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน จากสำนักงานโครงการสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา ส่วนประมงกรุงเทพ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู นักเรียน และบุคลากรด้านต่างๆ ทำให้การดำเนินโครงการสำเร็จเป็นอย่างดี

ปัจจุบัน ทางโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ ได้ดำเนินงานตามโครงการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 4 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการเกษตรเพื่อการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ 2) กิจกรรมเคลื่อนไหวมีน้ำใจ ร่างกายแข็งแรง 3) กิจกรรมโภชนาการดี ชีวิตมีสุข 4) กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1) กิจกรรมการเกษตรเพื่อการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผลสำเร็จ
1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในการปลูกผักปลอดสารพิษ การเพาะเห็ด นางฟ้า การเลี้ยง ปลาอุกบึกอูย และการปลูกพืชไร่นา	1. นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะในการปลูกผักปลอดสารพิษ ร้อยละ 80 2. ผลผลิตที่ได้เข้าโครงการอาหารกลางวัน ร้อยละ 60	ปีการศึกษา 2563 รางวัลชนะเลิศ กลุ่มยูวเกษตรกรดีเด่น สมาชิกยูวเกษตรกรดีเด่น และที่ปรึกษายูวเกษตรกรดีเด่น ระดับจังหวัด
2. เพื่อนำผลผลิตที่ได้เข้าโครงการอาหารกลางวัน	3. โรงเรียนได้รับการเสริมสร้างให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และร่วมพัฒนาชุมชน ร้อยละ 85	ปรการศึกษา 2564 รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรดีเด่น ประเภท กลุ่มยูวเกษตร
3. เพื่อเสริมสร้างโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน		

ภาพที่ 13 การดำเนินกิจกรรมการเกษตรเพื่อการเรียนรู้และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

2) กิจกรรมเคลื่อนไหวมีน้ใจ ร่างกายแข็งแรง

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผลสำเร็จ
<p>1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคอ้วน ที่เหมาะสมและถูกต้องให้นักเรียน</p> <p>2. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนรักการออกกำลังกาย และสามารถเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสม และปลอดภัยกับตนเอง</p> <p>3. นักเรียนสามารถประเมินภาวะโภชนาการ สมรรถภาพทางกาย และสุขภาพได้ด้วยตนเอง</p> <p>4. เพื่อปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการออกกำลังกาย และดูแลสุขภาพของตนเอง</p>	<p>1. นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับโรคอ้วนที่เหมาะสมและถูกต้อง</p> <p>2. นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสม และปลอดภัยด้วยตนเอง</p> <p>3. นักเรียนสามารถประเมินภาวะโภชนาการด้วยตนเองโดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงและทดสอบสมรรถภาพทางกายได้ด้วยตนเอง</p> <p>4. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ และการออกกำลังกายของตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● นักเรียนรู้จักเลือกการบริโภคอาหารที่เหมาะสม และมีประโยชน์ ● นักเรียนมีน้ำหนัก และส่วนสูงตามเกณฑ์ ● นักเรียนสามารถเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายที่มีความเหมาะสมกับตนเอง ● นักเรียนมีสุขภาพ ร่างกายแข็งแรง สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างปลอดภัย ● นักเรียนมีสุขนิสัยในการออกกำลังกาย

ภาพที่ 14 การดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวมีน้ใจ ร่างกายแข็งแรง

3) กิจกรรมโภชนาการดี ชีวิตมีสุข

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผลสำเร็จ
<p>1. เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวัน ที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สะอาด ปลอดภัย และปริมาณที่เพียงพอ</p> <p>2. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาภาวะโภชนาการให้ได้รับอาหารในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสุขภาพร่างกาย</p> <p>3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการการเจริญเติบโตตามเกณฑ์</p> <p>4. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี</p>	<p>1. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สะอาด ปลอดภัย และปริมาณที่เพียงพอ</p> <p>2. นักเรียนที่มีปัญหาภาวะโภชนาการทุกคน ได้รับอาหารในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสุขภาพร่างกาย</p> <p>3. นักเรียนมีพัฒนาการการเจริญเติบโตตามเกณฑ์</p> <p>4. นักเรียนมีความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● นักเรียนได้รับประทานอาหาร ถูกหลักโภชนาการส่งผลให้มีสุขภาพ พลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง ตลอดปี 2563 ● นักเรียนมีภาวะโภชนาการที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ร้อยละ 90

ภาพที่ 15 การดำเนินกิจกรรมโภชนาการดี ชีวิตมีสุข

4) กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	ผลสำเร็จ
1. เพื่อพัฒนากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ประชาชนราษฎรบำเพ็ญแบบครบวงจร เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนภายในสถานศึกษา 2. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในการทำงาน 3. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการลงทุน การผลิต และมีนิสัยรักการออม 4. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน	1. นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้ด้านสหกรณ์ภายในโรงเรียน 2. นักเรียนมีนิสัยรักการทำงาน มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในการทำงาน 3. นักเรียนรู้จักวิธีการลงทุนในการผลิต และรักการออม 4. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● นักเรียนพัฒนากิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ประชาชนราษฎรบำเพ็ญแบบครบวงจร เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนภายในสถานศึกษาได้ ● นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในการทำงาน ● นักเรียนสามารถ ลงทุน การผลิต และมีนิสัยรักการออม ● โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ภาพที่ 16 การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน

นอกจากกิจกรรมโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนในพระราชดำริ แล้วโรงเรียนยังจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอีกมากมาย เช่น กิจกรรมบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย กิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพ เช่น คณิตศิลป์สร้างสรรค์ ส่งเสริมวัฒนธรรม การปั้นแป่งข้าวเหนียวสร้างสรรค์ ภูมิไยแมงมุง 1 ผลิตภัณฑ์ 1 สายชั้น

กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่ได้เป็นเฉพาะกิจกรรมที่จัดขึ้นเสริมหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังเป็นกิจกรรมที่สะท้อนการจัดการศึกษาร่วมกันของชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดย กิจกรรมแฝงคุณค่า และความหมายต่อผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาไว้อย่างครบถ้วน กิจกรรมถูกสอดแทรกกลมกลืนไปกับการ

เรียนการสอนตามปกติ ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ ได้เผชิญปัญหาที่ทำทลายผ่านกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนสะท้อน สัมฤทธิผลผ่านผลงานที่เป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง เช่น ปลูกพืชผัก ก็ได้รับประทานผักนั้น ออกกำลังกายก็สร้างสุขภาพกายที่ดี เป็นต้น

เมื่อพิจารณารูปแบบของกิจกรรม เป้าหมายของกิจกรรม บรรยากาศการปฏิบัติกิจกรรม การมีส่วนร่วม ร่วมต่อกิจกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องก็อาจจะกล่าวได้ว่าปัจจัยเกื้อหนุนเหล่านี้ส่งเสริมให้เกิดการเรียน การเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ด้วยเหตุที่ว่า

- 1) เป็นกิจกรรมที่มีการวางแผนระยะยาวมีการกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบ ตัวชี้วัด ผลสำเร็จ ไว้ อย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้เป็นไปได้อย่างราบรื่น
- 2) เป็นกิจกรรมที่ผสมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกับการเรียนการสอนปกติ สอดคล้องกับวิถีชีวิตใน โรงเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนไม่ได้รู้สึกว่าเป็นกิจกรรมพิเศษเฉพาะกิจ แต่รู้สึกเป็นกิจวัตรที่พึงปฏิบัติ ร่วมกันเมื่อมาโรงเรียน
- 3) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง เท่าเทียม เกิดความสนุกสนาน ได้สร้างผลงานของตนเอง ได้รับการ การเสริมแรงทางบวกจากครู หนึ่งในกรณีที่กิจกรรมสอดคล้องกับการแข่งขันระดับพื้นที่ จังหวัด ก็ได้เข้าร่วมจนได้รับรางวัลจากการแข่งขัน หรือประสบการณ์เพิ่มขึ้น

อีกส่วนหนึ่งคือ**การประเมินผลการเรียนรู้** พบว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกทำให้ครูประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนไป ครูสะท้อนว่าจากเดิมที่เน้นประเมินแบบสรุปผล (Summative Assessment) ในช่วงกลางภาค หรือปลายภาคก็เปลี่ยนเป็นการประเมินแบบก้าวหน้า (Formative Assessment) กล่าวคือ ครูจะพินิจพิเคราะห์ต่อพฤติกรรมผู้เรียนเพื่อดูความสามารถให้เป็นที่ไปตามความคาดหวังมากขึ้น โดยการ ประเมินมีลักษณะ ดังนี้

- 1) การประเมินการตรวจผลงานที่ได้จากการปฏิบัติจริงระหว่างสอนมากขึ้น เช่น
 - ครูบี (นามสมมติ) ตรวจงานตามเกณฑ์รูบริก โดยใช้พฤติกรรมระหว่างเรียนมาโยงเข้ากับผลงานของ นักเรียนมากขึ้น
- 2) การประเมินการปฏิบัติงานตามสภาพจริง เช่น
 - ครูบี (นามสมมติ) ประเมินนักเรียนโดยให้นำสิ่งนักเรียนพบเห็นในชีวิตจริง เช่น สนามฟุตบอล หนังสือ ประตุ หน้าต่าง กระดานดำ ยางลบ เชื่อมโยงไปสู่การบอกลักษณะรูปลักษณ์ที่หลวมๆ การหา พื้นที่รูปลักษณ์ที่หลวม ความยาวรอบรูปลักษณ์ที่หลวมๆ
 - ครูซี (นามสมมติ) ประเมินความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ เกี่ยวกับการต่อวงจรไฟฟ้า และสามารถต่อวงจรไฟฟ้าอย่างง่ายได้ สามารถเชื่อมโยงระบุเหตุผลที่ทำให้เครื่องใช้ไฟฟ้าทำงานได้ สามารถเขียนสัญลักษณ์ต่างๆ แทนส่วนประกอบต่างๆ ในวงจรไฟฟ้าอย่างง่ายได้ถูกต้อง

ข้อมูลที่น่าเสนอไปนั้นสะท้อนว่าโรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญมีจากกลไกที่หนุนเสริม เอื้ออำนวยให้จัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกตามภาพรวมนิเวศการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ดังภาพนี้

ภาพที่ 17 ปัจจัยเกื้อหนุนที่ทำให้เกิดจุดเน้นของโรงเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก

3. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

การเรียนรู้เชิงรุก และการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกเป็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการเรียนรู้ ผสมผสานองค์ความรู้ใหม่เข้ากับต้นทุนของโรงเรียนที่มีอยู่เดิมจัดการเรียนการสอน เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนไม่ถูกจำกัดไว้เพียงแต่ในห้องเรียน แต่ยังหมายถึงบริเวณภายในโรงเรียนทั้งหมดซึ่งถูกจัดสรรเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ฝึกหัด โรงเรียนคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน เน้นการเรียนให้เกิดความสุข ผลเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียนมีดังนี้

สิ่งที่ครูทำ	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
(1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งประสบการณ์เดิมของตนเอง ออกมาต่อยอด เชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การสร้าง (Construct) ข้อเรียนรู้ ที่สัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของผู้เรียน	ผู้เรียนเกิดการเรียนเรียนรู้ที่มีความหมาย เสริมต่อการเรียนรู้ของตนเองในระดับที่สูงขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงทันที
(2) ครูลดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เป็นทางการ ลงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนไม่เครียด เน้นการสร้างบรรยากาศที่ดีนำไปสู่ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีคุณภาพ	ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน กระตุ้นให้เกิดความอยากเรียนรู้มากขึ้น บรรยากาศที่ผ่อนคลายทำให้ผู้เรียนกล้าพูดคุย ซักถามครูมากขึ้น
(3) ครูตั้งประเด็นปัญหาหรือคำถามให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ร่วมกัน อาจใช้คำถามหรือสถานการณ์จำลองที่ยั่วเย้าอารมณ์ สั่นคลอนความรู้สึกของผู้เรียน	ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถามในชั้นเรียน การจัดการกับอารมณ์ตนเอง หรือเสนอพยายามแสวงหาทางออกใหม่ ๆ ร่วมกันจากสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ในรูปแบบที่คิดว่าสร้างสรรค์กว่าแบบเดิม
(4) ครูออกแบบกิจกรรมที่เน้นทำงานร่วมกันภายในกลุ่มผู้เรียน	เกิดการถกเถียง พูดคุย แลกเปลี่ยน เพื่อหาข้อสรุปตามวิถีทางประชาธิปไตย ช่วยเหลือกันทำงานให้ลุล่วงตามเป้าหมายที่ผู้เรียน หรือครูวางไว้ บางคนมีภาวะผู้นำมากขึ้น หรือเป็นผู้ตามที่ดีจากการทำงานเป็นกลุ่ม
(5) ครูเสริมแรงทางบวก ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการทำกิจกรรม โน้มน้าวว่าทุกคนมีความสามารถเป็นที่พึ่งของกันและกันได้	ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กล้าแสดงออกมากขึ้น ได้รับรู้ศักยภาพในของตนเอง โดยเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับเพื่อนได้ มีเพื่อนคอยช่วยเหลือสนับสนุน ทำงานกลุ่มได้
ครูใช้รูปแบบการประเมินผลแบบก้าวหน้ามากขึ้น ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการวัดประเมินคือการแข่งขัน	ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการประเมินผล รู้สึกว่าเมื่อผิดพลาดก็สามารถเริ่มต้นใหม่ได้

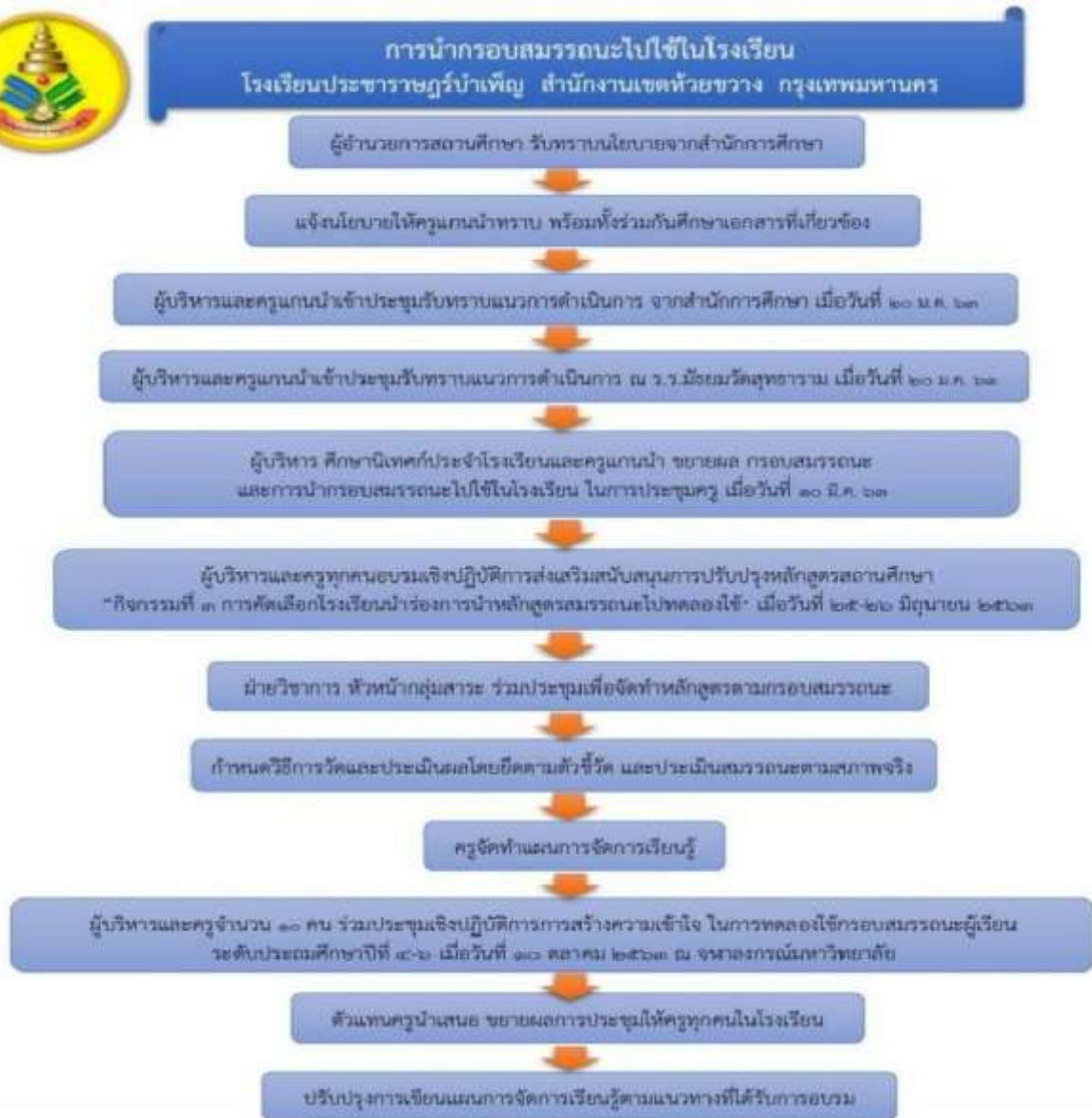
ส่วน 4 การบริหารจัดการที่นำมาสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพทางวิชาการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งความสามารถด้านการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดี พร้อมทั้งจะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย มีสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม โดยผู้บริหารใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน นโยบายของกรุงเทพมหานคร และแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร และนโยบายของกรุงเทพมหานครมาสนับสนุน มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน เหมาะสม มีการนำผลการนิเทศติดตามและผลการประเมินโครงการ และกิจกรรมต่างๆ มาพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีบรรยากาศในโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ได้รับการยอมรับและเกิดความร่วมมือกับชุมชน และองค์กรภายนอกสถานศึกษา

ด้านการบริหารหลักสูตร

โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินงานในโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีพร้อม ในด้านทักษะอาชีพ โดย**ทุกสายชั้นจะมีกิจกรรม 1 สายชั้น โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ต่อเนื่องไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้ระหว่างเรียน และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต** อีกทั้งสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะและจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องตามความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น มีความทันสมัย ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ส่งเสริมทักษะที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยเป็นหลักสูตรที่ได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญเป็นโรงเรียนนำร่องให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ตามแนวทางของโรงเรียน และมีกระบวนการในการนำกรอบสมรรถนะไปใช้ในโรงเรียนทั้งในระดับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกในระดับชั้นเรียน ดังภาพ

ระดับหลักสูตร โรงเรียนมีการทบทวนหลักสูตรสถานศึกษาเดิมที่อิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมี**ครูแกนนำ**ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มาร่วมกันพิจารณา และทบทวนสมรรถนะ 5 ด้าน ของหลักสูตรแกนกลางฯ ได้แก่ 1) ความสามารถด้านการสื่อสาร 2) ความสามารถด้านการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จากนั้นนำมาเทียบเคียงกับสมรรถนะหลักของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 10 ด้าน ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้อง และจับคู่กรอบสมรรถนะหลักทั้ง 10 ด้าน กับสมรรถนะ 5 ด้าน ที่มีความเหมือนหรือใกล้เคียงกัน และ**นำสมรรถนะต่างๆ ไปกำหนดในกลุ่มสาระการเรียนรู้**ที่สอดคล้องกัน เช่น กำหนดสมรรถนะหลักด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในวิชาภาษาไทย กำหนดสมรรถนะหลักด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น พร้อมกำหนดวิธีวัดและประเมินสมรรถนะ สำหรับสมรรถนะที่ไม่สามารถจับคู่หรือเทียบเคียงกับสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางฯ จะใช้วิธีการเพิ่มสมรรถนะในกิจกรรม และมีการวัดสมรรถนะจากกิจกรรมนั้นๆ

ระดับชั้นเรียน เมื่อมีการวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ว ครูผู้สอนจะ**ออกแบบและเขียนแผนโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน** **ประสานตัวชี้วัด** เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ด้านการบริหารบุคคล

ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ทั้งการพัฒนาตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข โดยการ**พัฒนาครูผู้สอนให้เป็นผู้มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก** ส่งเสริมให้**ครูได้พัฒนาตนเอง มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ**ในการเข้าร่วมอบรมสัมมนาจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ครูสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเชิงสร้างสรรค์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สามารถผลิตสื่อและใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ **มีการดำเนินกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)** เพื่อให้ครูได้สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน ครูมีการจับกลุ่มตามความสนใจ และจัดชั่วโมง PLC ที่ชัดเจน ครูออกแบบและจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดทำแผนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning มีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย เช่น จัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน มีการประเมินผลงาน และนักเรียนประเมินตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและความภูมิใจในตนเอง **ครูสามารถนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและขยายผลร่วมกันในโรงเรียน** รวมทั้งเป็นแบบอย่างได้รับการยกย่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสังกัด ส่งผลให้ครูและผู้เรียนมีผลงานทั้งในระดับเครือข่าย และระดับกรุงเทพมหานคร เช่น การประกวด/แข่งขันกิจกรรมทักษะภาษาไทย กิจกรรมทักษะทางวิชาการและแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการประกวดทั้งทางวิชาการ และทักษะทางวิชาชีพของนักเรียน ผลการประกวดแนวปฏิบัติที่ดีของครู ด้านที่ 1 โภชนาการสุขภาพอนามัย เป็นต้น

ด้านการบริหารงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นไปตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่**รวดเร็ว ทันเวลา มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์สูงสุด**

ด้านการบริหารอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

โรงเรียนมีความสะอาด ปลอดภัย สร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ **อำนวยความสะดวก มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ** ถูกต้อง ครบคลุม ทันสมัย และพร้อมใช้งาน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนร่มรื่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้รับการพัฒนา **เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถให้บริการชุมชนได้**

อาคารสถานที่ มีอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องประกอบ ที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สะอาด บรรยากาศภายในโรงเรียนร่มรื่น สวยงาม **เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน**

สิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการของโรงเรียน โดยมีระบบสารสนเทศที่ใช้งานง่าย สะดวก ถูกต้อง ปลอดภัย พร้อมทั้งติดตั้งตัวกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ต WIFI ครอบคลุมทุกอาคารเรียน

แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนอย่างหลากหลาย สอดคล้องตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องสหกรณ์ แปลงเกษตร ฯลฯ รวมทั้งส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลาย ส่งเสริมพัฒนาการดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานเพื่อการเรียนรู้

จากการบริหารจัดการที่นำมาสู่การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญ สามารถสรุปปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ได้ดังนี้

ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการเป็น “ผู้นำ” ในการเรียนรู้ และเป็น “ผู้สนับสนุน” ให้ครู นำการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ในการดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ เป็นต้น อีกทั้งผู้บริหารมีความใส่ใจในการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ความสนับสนุน กำกับ ติดตาม การดำเนินการของครูอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ครูเกิดกำลังใจในการจัดกิจกรรม มีความกระตือรือร้น และตระหนักถึงความสำคัญมากยิ่งขึ้น

ครู การที่ครูตระหนักถึงความสำคัญและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ศึกษาหาข้อมูลในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะอย่างจริงจัง มุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติผ่านสถานการณ์ที่กำหนด

หน่วยงานต้นสังกัด นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องด้วยการดำเนินงานของโรงเรียนต้องสอดคล้องกับนโยบายจากหน่วยเหนือ รวมทั้งการให้การสนับสนุน ส่งเสริม กำกับ ติดตามอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้โรงเรียนเกิดความมั่นใจและมีทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน

ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ความรู้และความเข้าใจของครูในเรื่องนั้นๆ เป็นสิ่งสำคัญ การที่โรงเรียนมีผู้เชี่ยวชาญ (Coach) ที่สามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้ เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เข้ามาให้คำแนะนำ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ จะช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและมีการสะท้อนผลจากสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ทำให้ครูมองเห็นแนวทางที่ชัดเจนและมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 5 แนวคิด/เส้นทางการดำเนินงานในอนาคต

ความทุ่มเทของโรงเรียนประชาชาษฎร์บำเพ็ญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกทำให้โรงเรียนเห็นความเปลี่ยนแปลงของครู และผู้เรียนในหลายด้าน แต่ละด้านล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อภาพรวมของการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจที่โรงเรียนตั้งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้โรงเรียนวางแผน หรือมีแนวคิดเกี่ยวกับเส้นทางการดำเนินงานในอนาคต ดังนี้

1. จัดทำ Road Map เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ และใช้ในการทำงานของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ให้เป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน
2. อบรมพัฒนาครูให้เห็นความสำคัญ สามารถออกแบบการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักตามหลักสูตร ผ่านการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังยึดติดกับการให้ความสำคัญกับเนื้อหาความรู้ตามหลักสูตรอยู่มาก การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การเชื่อมโยงบูรณาการเนื้อหาสาระ การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ต่างๆ
3. ตรวจสอบทบทวนออกแบบการวัดประเมินผล ให้สอดคล้องกับการประเมินสมรรถนะผู้เรียน ให้สามารถประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีการพัฒนาในระหว่างการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการศึกษา จากการสังเกต พูดคุย การสัมภาษณ์ การให้ทำงานที่ไม่ต้องมีการให้คะแนน หรือแม้กระทั่งการให้คำแนะนำ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อประมวลผล โดยในการออกแบบการประเมินผลต้องครอบคลุมพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนและคำนึงถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย
4. ส่งเสริมกระบวนการ PLC ในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนามากขึ้น การร่วมด้วยช่วยกันจากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทำให้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการผสมผสานบูรณาการเนื้อหาเพื่อกิจกรรมแก่ผู้เรียนมีความหลากหลายมากขึ้น และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งอาจต้องใช้ทักษะและสมรรถนะหลายสมรรถนะในการแก้ปัญหา
5. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะหลักที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และความสามารถในการนำความรู้ที่ได้จากชั้นเรียนมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่าผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ ลดกระแสวัตถุนิยม และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป ครูจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือให้มากกว่าการแข่งขัน การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้โดยเน้นการลงมือปฏิบัติโดยกระบวนการกลุ่มทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ และมีความสุขในการเรียนรู้ ไม่เน้นประเมินที่การทดสอบ การเปรียบเทียบคะแนน การจัดลำดับ ไม่สร้างความกดดันให้ผู้เรียนและครูผู้สอน

บทสรุปการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกในแบบของโรงเรียนประชากราษฎร์บำเพ็ญ

ด้วยบริบทของโรงเรียนประชากราษฎร์บำเพ็ญเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน เป็นระบบ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดโดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้บริหารใช้หลักการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สนับสนุนคณะครูในการดำเนินงานพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและทรัพยากรการจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน คณะครูมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งมีศึกษานิเทศก์เข้ามาติดตามผลการดำเนินงานพร้อมให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนประชากราษฎร์บำเพ็ญจึงจัดการเรียนรู้เชิงรุก (*Active Learning*) ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตร กำหนดให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ดำเนินการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในลักษณะการเรียนรู้เชิงรุก ตามนโยบาย 5 ข้อ การขับเคลื่อนและยกระดับการจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เน้นกระบวนการคิด มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ มุ่งเน้นให้มีทักษะในการดำรงชีวิตที่ดี อีกทั้งดำเนินงานในโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะด้านอาชีพ นอกจากนี้ยังเป็นโรงเรียนนำร่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาจากการลงมือทำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตที่สร้างคุณค่าให้กับตัวเอง ชุมชน และสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมกาปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ รวมทั้งส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และบริบทของผู้เรียน โดยดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการนักข่าวน้อย PB.TV. โครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการเกษตรปลอดสารพิษ โครงการส่งเสริมและพัฒนาห้องสมุดสู่การรักการอ่าน โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียน ฯลฯ การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยดำเนินโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานเพื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยตนเอง เป็นต้น มีการดำเนินการส่งเสริมให้ครูผู้สอนบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก โดยการส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ภายในชั้นเรียนจัดให้มีไว้อย่างเพียงพอ พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

จากนโยบายและการดำเนินการของโรงเรียน ส่งผลให้ “ครู” สามารถจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก ที่เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนตามกรอบสมรรถนะที่จำเป็น เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและการปฏิบัติจริง โดยส่งเสริมผู้เรียนตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจ มีการใช้สื่อเทคโนโลยี และพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลประเมินที่หลากหลาย สอดคล้องตามหลักสูตรและเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้นที่มีความแตกต่างกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการเรียนรู้ ทำให้ “ผู้เรียน” กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก นอกจากผู้เรียนมีทักษะตามหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์จากการประเมินผลระดับชาติที่สูงขึ้นแล้ว ผู้เรียนยังมีความสุขในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน มีทักษะในงานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ เป็นที่ยอมรับต่อชุมชนและผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เรียนมีผลงานจากการประกวดแข่งขันรายการต่างๆ เช่น การประกวด/แข่งขันกิจกรรมทักษะภาษาไทย กิจกรรมทักษะทางวิชาการและแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาในโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อีกด้วย นอกจากนี้ “โรงเรียน” มีระบบสนับสนุนในการดำเนินงานโดยมีกระบวนการ PLC ที่มีการพัฒนารูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ห้องเรียน และห้องพิเศษมีการติดตั้งอุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อให้ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสะดวก สอดคล้อง เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่เหมาะสม มีภูมิปัญญาที่สอดคล้องตามบริบทของโรงเรียน และชุมชน มีสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนพระราชราษฎร์บำเพ็ญเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

รายการอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

ภาคผนวก ก

ขอขอบคุณผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการพัฒนางานและสนับสนุนข้อมูลในการทำงาน
ถอดบทเรียนจนสำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ในครั้งนี้

1. คณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

ศาสตราจารย์ ดร.บงอร เสรีรัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร. ฐิติพร พิชญกุล	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวิรัญญู	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เชื้อชัย	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวณี ชัยเขวารัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ดร.กฤษณี บริรักษ์สันติกุล	โรงเรียนปรีชชาธร
ดร.นาฏฤดี จิตรรังสรรค์	โรงเรียนสุจิตปุณี
ดร.วีระชาติ ภาชีษา	สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
อาจารย์กมลชนก สกนธวัฒน์	โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
นายธีรศักดิ์ จิระตราชู	นักวิชาการอิสระ

2. ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร

1) นางสาวพัสมณฑ งามสุด	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2) นางวรางคณา เทียบทอง	ครูชำนาญการพิเศษ
3) นางดาวนภา ไชยยนต์	ครูชำนาญการพิเศษ
4) นายโพโล เฉลียวฉลาด	ครูชำนาญการ
5) นางสาวปาริฉัตร ยางศรี	ครูชำนาญการ

6) นางอนุสรฯ เสน่ห์ไสย	ครูชำนาญการ
7) นางสาวปวีณา คุรุฑเฝือก	ครูชำนาญการ
8) นายชัยวัฒน์ เทวธีระรัตน์	ครูชำนาญการ
9) นางสาวศศิธร บัวเรือง	ครูชำนาญการ
10) นางสาวสาวิตรี ตุบุตรดา	ครู
11) นางสาวจีรนันท์ คุรุธาโรจน์	ครู

ภาคผนวก ข

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๑๖๖/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา :
การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดำเนินการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการศึกษา ๓ ด้าน คือ ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง บนฐานคุณธรรม และค่านิยมร่วม ผ่านการดำเนินโครงการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการนำมาตราฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งหวังให้สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและสถานศึกษาที่สนใจ ได้ตัวอย่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมบริหารจัดการสำหรับนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองต่อไป

การบริหารงานวิชาการ: การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นเรื่องที่มีความสำคัญสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้ ดังนั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นควรให้มีการถอดบทเรียนจากสถานศึกษาต้นแบบที่มีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการและสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ จึงแต่งตั้งคณะทำงานถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. เลขาธิการสภาการศึกษา	ที่ปรึกษา
๒. รองเลขาธิการสภาการศึกษา	ที่ปรึกษา
๓. ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้	ที่ปรึกษา
๔. ศาสตราจารย์บ็อง อี เซอีตัน	ประธานคณะทำงาน
๕. รองศาสตราจารย์สมบัติ คชสิทธิ์	คณะทำงาน
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จาริณี ตริวัณณู	คณะทำงาน
๗. รองศาสตราจารย์ฐิติพร พิชญกุล	คณะทำงาน
๘. นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ	คณะทำงาน
๙. นางกฤษณี บริรักษ์สันติกุล	คณะทำงาน
๑๐. นางนาฏฤดี จิตรรังสรรค์	คณะทำงาน
๑๑. นายวีระชาติ ภาชีชา	คณะทำงาน
	/๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี...

๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี เชื้อชัย	คณะทำงาน
๑๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวณี ชัยเชาวรัตน์	คณะทำงาน
๑๔. นางสาวกมลชนก สกนธวัฒน์	คณะทำงาน
๑๕. นายธีรศักดิ์ จิระตราชู	คณะทำงาน
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มมาตรฐานการศึกษา (นางประวีณา อัสโย)	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๗. นางสาวรณณา สุวรรณประภาพร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นางสาวปิยะมาศ เม็ดไธสง	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นางสาวอุบล ตรีรัตน์วิชา	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. กำหนดกรอบประเด็นในการถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
ในประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
 ๒. ร่วมดำเนินการถอดบทเรียนนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในประเด็น
การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จากสถานศึกษาใน ๔ สังกัด ๆ ละ ๑ แห่ง
 ๓. เรียบเรียงบทเรียนที่ได้พร้อมนำเสนอเป็นเอกสารรายงานให้อ่านเข้าใจง่าย น่าสนใจ กระตุ้นผู้อ่าน
ให้นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
 ๔. ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อการจัดทำชุดความรู้ : การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
ในสถานศึกษาที่คัดสรร สำหรับเผยแพร่ให้แก่สถานศึกษาอื่นๆ ได้นำไปปรับประยุกต์ใช้ในบริบทของตน
 ๕. ดำเนินงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายอำนาจ วิทยานุกิตติ)
เลขาธิการสภาการศึกษา